

Lokalna akcijska skupina Zgornje Savinjske in Šaleške doline

**STRATEGIJA LOKALNEGA RAZVOJA ZA
LOKALNO AKCIJSKO SKUPINO**

Zgornje Savinjske in Šaleške doline

za programsko obdobje 2021–2027

Ljubno ob Savinji, julij 2023
1.dopolnitev oktober 2023

Kazalo:

1. Osebna izkaznica LAS.....	3
2. Povzetek SLR.....	4
3. Opredelitev območja in prebivalstva, zajetega v SLR	5
3.1. Območje LAS Zgornje Savinjske in Šaleške doline	5
3.2. Demografija.....	6
3.3. Strukturne danosti območja.....	10
3.3.1. Gospodarstvo	10
3.3.2. Kmetijstvo in gozdarstvo	13
3.3.3. Turizem.....	15
3.4. Zdravstvo, sociala, nevladne organizacije	17
3.5. Promet in infrastruktura	18
4. Analiza razvojnih potreb in potenciala območja LAS, vključno z analizo prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti.....	20
4.1 SWOT-analiza	24
4.2 Potrebe in potencial območja	26
5. Opis SLR, njenih ciljev in ukrepov, vključno z določitvijo mejnikov in ciljnih vrednosti kazalnikov	35
5.1 Opis ciljev in ukrepov SLR, vključno z določitvijo mejnikov in ciljnih vrednosti kazalnikov	35
5.2 Opis izvajanja operacij.....	48
5.2.1. Operacije preko javnega poziva LAS	49
5.2.2. Neposredna potrditev operacij- Operacije, kjer je upravičenec LAS.....	50
5.2.3. Operacije sodelovanja LAS	51
6. Opis postopka vključitve skupnosti v pripravo SLR	51
7. opis sistema upravljanja LAS, vključno z upravljanjem, spremljanjem in vrednotenjem, ki dokazujejo zmogljivost LAS za izvajanje SLR	53
7.1 Opis postopka določitve vodilnega partnerja LAS in navedba kadrovske zmogljivosti, virov financiranja, izkušenj in znanj	53
7.2 Opis sistema spremljanja in vrednotenja SLR	56
7.3 Opis nalog, odgovornosti in postopkov sprejemanja odločitev organov LAS.....	57
8. priloge SLR	62

1. Osebna izkaznica LAS

Ime LAS	Lokalna akcijska skupina Zgornje Savinjske in Šaleške doline	
Naslov LAS	Foršt 51, 3333 Ljubno ob Savinji	
Naslov varnega elektronskega predala	savinja@vep.si	
Elektronski naslov LAS	info@zavod-savinja.si	
Spletna stran LAS	www.savinja.si	
Vodilni partner LAS	Savinja, zavod za razvoj podeželja in turizma	
Naslov vodilnega partnerja LAS	Foršt 51, 3333 Ljubno ob Savinji	
Številka transakcijskega računa LAS	SI56 1910 0001 1333 534, Deželna Banka Slovenije d.d.	
Velikost območja LAS	707 km ²	
Število prebivalcev LAS	62.174 (stanje na dan 1.1.2022), od tega brez mestnega dela občine Velenje 36.778	
Vključene občine (naštejte)	Solčava, Luče, Ljubno, Gornji Grad, Rečica ob Savinji, Nazarje, Mozirje, Šmartno ob Paki, Šoštanj, MO Velenje	
Kohezijska regija	Vzhodna kohezijska regija	
Financiranje SLR (označite)	<u>EKSRP</u>	<u>ESRR</u>

2. Povzetek SLR

Namen Strategije lokalnega razvoja LAS za programsko obdobje 2021 – 2027 je ustvarjanje pogojev za kakovostno, sonaravno in trajnostno vzdržno življenje v Savinjsko-Šaleški regiji in s tem doseganje koncepta pametnih vasi.

Pot LAS-a Zgornje Savinjske in Šaleške doline se nadaljuje v obliki, kot je bila v programskem obdobju 2014-2020, torej zajema območje desetih občin, območje Zgornje Savinjske in Šaleške doline. Odločitev o združitvi dveh lokalnih akcijskih skupin (programsko obdobje 2007-2013) v eno partnerstvo se je pokazala za dober korak na poti razvoja in opolnomočenja podeželske skupnosti. Preko izvedenih projektov in sodelovanj je prišlo do krepitve človeškega potenciala, večje medsebojne prepoznavnosti in povezanosti. Obe dolini imata svoje posebnosti in se v določenih značilnostih razlikujeta ena od druge, kljub temu pa se odlično dopolnjujeta, kar je tudi razlog za skupno nadaljevanje poti v ukrepu LEADER/CLLD. Celotno območje je tradicionalno politično povezano in navajeno sodelovanja. Na območju se prepletata izrazito industrijska pokrajina (Šaleška dolina) in agrarna pokrajina (Zgornja Savinska dolina).

Preko delavnic, srečanj in razgovorov za pripravo Strategije lokalnega razvoja LAS, so bile izpostavljene prednosti in slabosti območja, obenem pa tudi nevarnosti in priložnosti. Lokalno prebivalstvo in deležniki, ki pravzaprav predstavljajo lokalno akcijsko skupino, so si složnega mnenja, kaj naše območje najbolj potrebuje. Partnerstvo se strinja, da z vsakim programskim obdobjem stopimo en korak naprej, odpravimo pomanjkljivosti, oziroma, da slabosti presežemo, izkoristimo priložnosti, ter se poskušamo izogniti nevarnostim. Želijo si še več povezovanja, izboljšave naših prednosti, ter obenem ne pozabiti na vse prebivalce območja. Želijo si, da naše podeželje ostane vitalno in poseljeno, da nam omogoča kakovostno bivanje, ter, da preko inovativnih rešitev izboljšamo gospodarske, socialne in okoljske izzive, ki nas in naše zanamce čakajo v prihodnosti.

Partnerstvo si je na podlagi analize stanja in pridobljenih podatkov zadalo tri ključne razvojne cilje, in sicer: krepitev odpornosti in povečanje konkurenčnosti podeželja, prilagajanje podnebnim spremembam, varstvo okolja in narave ter višja kakovost življenja na podeželju. Ti razvojni cilji zajemajo vso naše nabrano znanje, naše izkušnje, predloge, zavedanja in načrte za prihodnost, da bomo lahko postali ponosni predniki prihodnjih generacij. Za doseg vseh ciljev je določenih šest ukrepov, ki se nanašajo na vsa področja delovanja našega območja, kmetijstvo, podjetništvo, socialo, ohranjanje narave, turizem,... Kot glavno vodilo strategije pa je večje sodelovanje in povezovanje, tudi preko neposrednih potrditev projektov in izvajanja projektov sodelovanja, na nacionalni in transnacionalni ravni.

LAS Zgornje Savinjske in Šaleške doline bo delovala pregledno, zagotavljala bo sledljivost pri izvajanju vseh postopkov, zagotavljala bo nadzor nad porabo sredstev in preko vrednotenja spremljala doseganje ciljev zadane strategije. Člani organov LAS in vodilni partner LAS bo deloval na način preprečevanja konflikta interesov in zagotavljal transparentnost postopkov. Noben sektor ne bo nadzoroval odločanja o izbiri operacije.

SLR upošteva osnovne principe LEADER/CLLD, to je pristop od spodaj navzgor, integrirane in večsektorske ukrepe, vključuje inovacije, sodelovanje in povezovanje v mrežo. Nastala je na osnovi prepoznanih potreb območja, med samim izvajanjem in vrednotenjem se bodo lokalni akterji vključevali pravično in pregledno z večsektorskim sodelovanjem različnih interesnih skupin ter reprezentativnimi javnimi in zasebnimi inštitucijami. Vse to pomeni dodano vrednost pristopa LEADER/CLLD za potrebe izboljšanja lokalnega upravljanja za učinkovito izvedbo projektov na območju LAS Zgornje Savinjske in Šaleške doline.

3. Opredelitev območja in prebivalstva, zajetega v SLR

3.1. Območje LAS Zgornje Savinjske in Šaleške doline

Območje Lokalne akcijske skupine (LAS) Zgornje Savinjske in Šaleške doline (v nadaljevanju LAS ZSŠD) obsega 10 občin – Gornji Grad, Ljubno, Luče, Mozirje, Nazarje, Rečica ob Savinji, Solčava, Šmartno ob Paki, Šoštanj in Mestno občino Velenje. Tako Šaleško kot Zgornjo Savinjsko dolino je skozi leta oblikovala reka, kar je vidno v nekaterih skupnih značilnostih. Povsod govorimo o dolini, katero obroblijo planote, hribovja in gorovja, le da Zgornja Savinjska dolina leži na višjih nadmorskih višinah. Celotno območje povezuje tudi politična povezanost, saj sta bile nekoč na ozemlju LAS-a le dve občini, občina Mozirje in Velenje, nato pa sta se razdelili na manjše občine. Medtem, ko se je Šaleška dolina preoblikovala iz pretežno agrarne v izrazito industrijsko pokrajino, tako po funkciji kot po videzu, je Zgornja Savinjska dolina, ohranila agrarno pokrajino. Kljub razvoju industrije, ki je na območju pomemben zaposlovalec, se je do določene mere ohranilo kmetijstvo, ki daje tipičen izgled dolini.

Slika 1: Umeščenost LAS Zgornje Savinjske in Šaleške doline v slovenski prostor

Naselja po občinah:

Občina Gornji Grad: Gornji Grad, Lenart, Florjan, Dol, Bočna, Nova Štifta.

Občina Ljubno: Ljubno, Radmirje, Okonina, Juvanje, Meliša, Savina, Ter, Primož, Planina.

Občina Luče: Krnica, Konjski vrh, Luče, Podveža, Podvolovljek, Raduha, Strmec.

Občina Mozirje: Brezje, Dobrovlje pri Mozirju, Lepa Njiva, Ljubija, Loke pri Mozirju, Mozirje, Radegunda, Šmihel nad Mozirjem.

Občina Nazarje: Dobetina, Nazarje, Pihova, Zavodice, Žlabor, Čreta pri Kokarjah, Kokarje, Lačja vas, Potok, Pusto polje, Brdo, Rovt pod Menino, Spodnje Kraše, Šmartno ob Dreti, Volog.

Občina Rečica ob Savinji: Rečica ob Savinji, Spodnja Rečica, Varpolje, Nizka, Grušovlje, Trnovec, Spodnje Pobrežje, Zgornje Pobrežje, Homec, Šentjanž, Dol-Suha, Poljane.

Občina Solčava: Logarska dolina, Robanov kot, Podolševa, Solčava.

Občina Šmartno ob Paki: Gavce, Gorenje, Mali Vrh, Paška vas, Podgora, Rečica ob Paki, Skorno, Slatina, Šmartno ob Paki, Veliki Vrh.

Občina Šoštanj: Bele Vode, Družmirje, Florjan, Gaberke, Lokovica, Ravne, Skorno pri Šoštanju, Šentvid pri Zavodnju, Topolšica, Zavodnje.

Mestna občina Velenje: Arnače, Bevče, Črnova, Hrastovec, Janškovo selo, Kavče, Laze, Lipje, Lopatnik, Lopatnik Pri Velenju, Ložnica, Paka pri Velenju, Paški Kozjak, Pirešica, Plešivec, Prelska, Podgorje, Podkraj, Silova, Šenbric, Škale, Škalske Cirkovce, Šmartinske Cirkovce, mesto Velenje, Vinska Gora.

Velikost območja

Tabela 1: Velikost občin in gostota naseljenosti (Vir: SURS, podatki na dan 1. 1. 2022, primerjava gostote naseljenosti z letom 2014)

Občina	površina (km ²) občine 1.1.2022	gostota naseljenosti (št. prebivalcev na km ²) na dan 1. 1. 2022	gostota naseljenosti (št. prebivalcev na km ²), leto 2014
Gornji Grad	90	28	28,9
Ljubno	79	32	33,2
Luče	110	13	13,5
Mozirje	54	82	77,00
Nazarje	44	62	59,30
Rečica ob Savinji	30	77	78,2
Solčava	102	5	5,00
Šmartno ob Paki	18	184	177,9
Šoštanj	96	92	91,7
Velenje* (brez naselja Velenje)	71,4	399	393,60
SKUPAJ	694,4	Povprečna gostota naseljenosti območja LAS ZSŠD 87,94	Povprečna gostota naseljenosti območja LAS ZSŠD 86,7
naselje Velenje *	12,6	2.016,7	
SKUPAJ z naseljem Velenje	707		

3.2. Demografija

Na območju LAS ZSŠD je vidno povečanje števila prebivalcev. Po podatkih SURS se jih je v zadnjih 8 letih je povečalo za 1,66 %. Največ prebivalcev je v starostni strukturi od 15 do 65 let (64,7 %), manj v starosti nad 65 let (20 %) in najmanj v starostni strukturi do 14 let.

V zadnjih 8 letih se je po podatkih SURS, povečala gostota naseljenosti prebivalcev iz 86,7 prebivalca na km² na 87,94 prebivalca na km². Gostota naseljenosti se je predvsem povečala v občinah Mozirje, Nazarje, Šmartno ob Paki in v Mestni občini Velenje. V primerjavi s Savinjsko statistično regijo (gostota naseljenosti 112,4) in s slovenskim povprečjem (gostota naseljenosti 103,9), je območje LAS redkeje naseljeno.

Po podatkih SURS, indeks staranja skozi leta narašča. Če je bil v letu 2010 113,11, v letu 2015 120,25, je v letu 2019 že 130,62. Opažamo torej višji delež starega prebivalstva napram mladim, kar pomeni, da bo nadaljnji razvoj odvisen od starejšega prebivalstva. Indeks predstavlja razmerje med številom oseb, starih 65 let in več in številom oseb, mlajšim od 15 let. To za območje LAS pomeni, da na 100 oseb, mlajših od 15 let, na območju živi 130 oseb, starejših od 65 let in več. Indeks staranja je pod slovenskim povprečjem (131,7) in je največji v občini Gornji Grad, najmanjši v občini Nazarje. Povprečna starost prebivalcev je 44,13 (Vir: SURS, 2022).

Skupni prirast prebivalstva na območju LAS je pozitiven (+4,96/1000 prebivalcev), vendar neenakomeren po posameznih občinah (Vir: SURS, 2019 v primerjavi z letom 2015). Glede na to, da je še vedno negativen v občinah Gornji Grad, Luče in Solčava napram ostalim občinam območja, lahko sklepamo, da gre za neenake možnosti občin dostopa do osnovnih in drugih storitev. Skupni prirast na 1000 prebivalcev je v Savinjski statistični regiji (-0,8) in v Sloveniji (-0,9) negativen.

Skozi leta je opazno povečanje delovno aktivnega prebivalstva po prebivališču, še posebej izstopa povečanje v občini Mozirje in Mestni občini Velenje. V letu 2022 je bilo na območju LAS ZSŠD 27.651 delovno aktivnih prebivalcev glede na prebivališče, kar je 2,51 % vseh delovno aktivnih prebivalcev v Sloveniji. (Vir: SURS, 2022). Stopnja delovne aktivnosti prebivalstva med 20 in 64 letom se povečuje in je malenkost višja od slovenskega povprečja (Vir: Indeks razvojne ogroženosti 2014 – 2020, metodologija izračuna, Janja Pečar, UMAR, 2018).

V SAŠA regiji je bilo konec preteklega leta 1.925 registriranih brezposelnih oseb, kar je za 648 manj kot leto prej, stopnja registrirane brezposelnosti je dosegla 9,7 %, kar je po podatkih SURS za 3,1 % manjša v primerjavi z letom 2015. Skoraj polovica brezposelnih je sicer takšnih, ki so v evidenci zavoda prijavljeni že več let. Stopnja registrirane brezposelnosti v starosti od 15 do 29 let se manjša in je tudi manjša od slovenskega povprečja (Vir: Indeks razvojne ogroženosti 2014 – 2020, metodologija izračuna, Janja Pečar, UMAR 2018).

Tabela 2: Število prebivalcev po občinah območja LAS ZSŠD (Vir: SURS, stanje na dan 1. 1. 2022 in primerjava na dan 1. 7. 2014)

Občina	št. prebivalcev na dan 1. 1. 2022	št. moških na dan 1. 1. 2022	št. žensk na dan 1. 1. 2022	Št. prebivalcev na dan 1. 7. 2014
Gornji Grad	2.552	1.291	1.261	2.605
Ljubno	2.542	1.288	1.254	2.621
Luče	1.455	742	713	1.482
Mozirje	4.401	2.199	2.202	4.120
Nazarje	2.682	1.376	1.306	2.572
Rečica ob Savinji	2.324	1.255	1.069	2.354
Solčava	524	259	265	518
Šmartno ob Paki	3.324	1.697	1.627	3.238
Šoštanj	8.822	4.528	4.294	8.767
Velenje* (-naselja)	8.152	4.300	3.852	7.661
SKUPAJ	36.778	18.935	17.843	35.938
Velenje naselje *	25.396	12.835	12.561	25.207
SKUPAJ (+Velenje naselje)	62.174	31.770	30.404	61.145

Za območje LAS je značilna mešanica urbanega in ruralnega okolja tudi z vidika demografske posebnosti. Če je Zgornja Savinjska dolina izrazita tradicionalna po načinu življenja, bivanja, je razlika na strani mestnega dela Mestne občine Velenje. Zaradi industrializacije in delovnih mest v gradbeništvu, predelovalni industriji, je v Šaleški dolini več priseljencev napram Zgornji Savinjski dolini. K temu sovpadajo tudi programi za prostočasno dejavnost, ki seveda vplivajo tudi na kvaliteto bivanja tod živečih ljudi.

Že oktobra 2004 je Inštitut za ekonomska raziskovanja in Inštitut za narodnostna vprašanja v Ljubljani v Migracijski politiki in problemu bega možganov jasno zapisal v svoji raziskavi, da je v Savinjski

statistični regiji večji % odselitve kot priselitve in s tem problem beg možganov. To problematiko bo potrebno izpostaviti tudi v novem programskem obdobju in ji nameniti več pozornosti.

Vzgoja in izobraževanje:

a) Osnovnošolsko izobraževanje

Osnovnošolsko izobraževanje se izvaja v štirinajstih matičnih osnovnih šolah:

- V Mestni občini Velenje poteka osnovnošolsko izobraževanje v šestih matičnih osnovnih šolah: Gustava Šiliha, Antona Aškerca, Mihe Pintarja - Toleda, Gorica, Šalek, Livada, v Centru za vzgojo, izobraževanje in usposabljanje ter šestih podružnicah: Pesje, Plešivec, Cirkovce, Škale, Vinska Gora in Šentilj. V šolskem letu 2020/2021 je pouk v osnovnih šolah Mestne občine Velenje obiskovalo 3.255 otrok.

- Osnovna šola Šoštanj (Podružnica Topolšica), Šmartno ob Paki, Mozirje (Podružnica Šmihel nad Mozirjem), Nazarje (Podružnica Šmartno ob Dreti), Rečica ob Savinji, Ljubno ob Savinji, Gornji Grad (Podružnici Nova Štifta in Bočna) ter Luče (Podružnica Solčava).

b) Srednješolsko izobraževanje

Srednješolsko izobraževanje se izvaja na Šolskem centru Velenje, ki ga sestavljajo štiri srednje šole (Šola za strojništvo, geotehniko in okolje, Elektro in računalniška šola, Šola za storitvene dejavnosti, Gimnazija), višja strokovna šola, Medpodjetniški izobraževalni center in skupne službe, v okviru katerih izvajajo tudi dejavnost dijaškega doma. Na Šolskem centru Velenje je bilo v šolskem in študijskem letu 2020/2021 na štirih srednjih šolah približno 1600 dijakov.

c) Višje in visokošolsko izobraževanje

Višješolsko strokovno izobraževanje se izvaja na Višji strokovni šoli Velenje, ki študentom omogoča redno in izredno izobraževanje na področju informatike, mehatronike, geotehnologije in rudarstva, gostinstva in turizma ter elektronike. Število študentov v študijskem letu 2020/21 je bilo 286. Dodiplomsko in podiplomsko izobraževanje s področja varstva okolja in ekotehnologije se izvaja tudi na Fakulteti za varstvo okolja v Velenju.

d) Neformalno izobraževanje

Za področje izobraževanja odraslih, tako formalnega kot neformalnega izobraževanja, skrbijo med drugim tudi izobraževalne institucije, kot so:

- Andragoški zavod Ljudska univerza Velenje,
- Šolski center Velenje,
- Invel d.o.o., Inkubator za razvoj podjetništva
- Društvo NOVUS Velenje
- Andragoško društvo Univerza za II. življenjsko obdobje Velenje

e) Glasbeno udejstvovanje

Za razvoj glasbenega šolstva v Zgornji Savinjski dolini skrbi Glasbena šola Nazarje, ki ne deluje le na področju občine Nazarje, ampak povezuje učence vseh 7 občin Zgornje Savinjske doline. Pomembna izobraževalna ustanova je tudi Glasbena šola Fran Korun Koželjski Velenje, ki ima svoje oddelke tudi v Šoštanju in v Šmartnem ob Paki. V šolskem letu 2020/2021 je bilo vpisanih 980 učencev.

Delež prebivalcev s terciarno izobrazbo v starosti od 25 do 66 let (register) narašča, vendar je še vedno pod slovenskih povprečjem (Vir: Indeks razvojne ogroženosti 2014 – 2020, metodologija izračuna, Janja Pečar, UMAR, 2018). Iz razprav udeležencev na delavnicah za pripravo SLR je bilo podprto stališče, da je na območju prisoten beg možganov tudi zaradi dejstva, ker primanjkuje služb za visoko izobražen kader in tudi kader z ustreznimi kompetencami za 21. stoletje. Je pa v veliki meri porast start-up podjetij.

Kvaliteta življenja območja:

Kvaliteta življenja v Savinjski statistični regiji, kamor območje LAS ZŠSD spada, je na marsikaterem področju slabša kot v slovenskem povprečju. Razvojno neugodno je, da negativno izstopa na področju izobrazbe. Le dobra četrtina prebivalstva Savinjske regije ima terciarno izobrazbo, kar je precej manj kot v slovenskem povprečju (tretjina). Nizka izobrazbena raven prebivalstva vpliva na različna področja kakovosti življenja. Slabše so zaposlitvene možnosti. Stopnja delovne aktivnosti v regiji je sicer na meji slovenskega povprečja, vendar stopnja registrirane brezposelnosti v regiji presega slovensko povprečje. To vpliva tudi na večjo socialno izključenost, ki je začela naraščati v času finančne in ekonomske krize in dosegla vrh v letu 2015 z 22,2 %. V letu 2018 je bila še vedno skoraj petina prebivalstva Savinjske regije socialno izključenih. Pričakovano trajanje življenja prebivalcev je nekoliko pod slovenskim povprečjem tako za moške kot za ženske. Regija ima zaradi pretekle industrije precej onesnaženo okolje (predvsem tla in zrak), vendar pa je na drugi strani ugodno, da je obseg funkcionalno degradiranih površin, ki so nastale zaradi opustitve preteklega rabe, nižji kot v slovenskem povprečju. Glede na leto 2017 se je tako število kot površina teh območij zmanjšala, medtem ko se je v večini ostalih regij povečala. Slabša je tudi dostopnost prebivalstva do javnega prometa, saj ima le okoli polovica prebivalstva regije kilometer do postajališča JPP s primerno pogostostjo voženj. Kakovost stanovanj je slabša kot v slovenskem povprečju in tudi obisk splošnih knjižnic na prebivalca je skromnejši. Pozitivno pa je, da se prebivalci v regiji počutijo varne (Vir: Cilji regionalnih politik v Sloveniji v obdobju 2021 – 2027, UMAR 2020).

Razvojna ogroženost območja:

Savinjska regija, kamor območje LAS ZŠSD spada, je podpovprečno razvojno ogrožena regija, saj znaša IRO za regijo okoli 94 % slovenskega povprečja. Razvojno ogroženost ji najbolj izrazito zmanjšujejo kazalniki na področju zaposlenosti, kjer je stopnja delovne aktivnosti sicer od leta 2011 najprej presega slovensko povprečje, nato pa se zmanjša in investicij v osnovna sredstva, ki so bile visoke vse do leta 2014, nato pa so pod slovenskim povprečjem. Bolj ugodna sta kazalnika varovanih območij, kateri delež je precej nižji kot v večini statističnih regij ter staranje prebivalstva. Glede na leto 2014 so se izboljšali vsi kazalniki razvitosti, še posebej produktivnost in zaposlenosti. Razen investicij v osnovna sredstva, so se izboljšali kazalniki razvojnih možnosti. Med kazalniki ogroženosti je opaziti napredek pri kazalnikih čiščenje odpadnih voda, ogroženosti zaradi naravnih nesreč in brezposelnosti. Na največje poslabšanje kaže staranje prebivalstva. Pretežno izboljšanje vrednosti kazalnikov IRO je nekoliko zmanjšalo razvojno ogroženost regije, obenem pa se je za eno mesto izboljšala uvrstitev regije na lestvici med vsemi regijami, ki je tako peta najmanj razvojno ogrožena regija v Sloveniji (Vir: Indeks razvojne ogroženosti 2014 – 2020, metodologija izračuna, Janja Pečar, UMAR, 2018).

Glede na Pravilnik o razvrstitvi razvojnih regij po stopnji razvitosti za programsko obdobje 2021 – 2027 je Savinjska statistična regija na 8. mestu (IRO 2021 – 2027 je 109,3).

Tabela 3: Koefficient razvitosti občin in obseg sofinanciranja investicij iz državnega proračuna v % za leti 2022 in 2023 (Vir: <https://www.gov.si teme/financiranje-obcin>)

Občina	Koefficient razvitosti občin	Obseg sofinanciranja iz državnega proračuna v %
Gornji Grad	0,93	90
Ljubno	1,06	80
Luče	0,88	100
Mozirje	1,06	80
Nazarje	1,13	70
Rečica ob Savinji	1,02	80
Solčava	0,72	100
Šmartno ob Paki	1,03	80
Šoštanj	1,17	70
Velenje	1,12	70

3.3. Strukturne danosti območja

3.3.1. Gospodarstvo

Tako kot na ravni države, je po podatkih AJ PES tudi gospodarstvo v SAŠA regiji v letu 2021 dobro okrevalo in doseglo najboljše rezultate poslovanja v zadnjih petih letih. Ustvarili so za pet desetih več prihodkov kot v letu 2020 in poslovno leto 2021 po zadnjih treh letih zaključili v zelenih številkah.

Stopnja delovne aktivnosti je po podatkih SURS v letu 2021 nad slovenskim povprečjem in povprečjem v Savinjski statistični regiji. Na območju LAS je za 2,92 zaposlenih oseb po delovnem mestu več glede na slovensko povprečje in za 24,69 zaposlenih oseb več po delovnem mestu v Savinjski statistični regiji. Po podatkih SURS je iz 5-letnega povprečja razvidno zmanjšanje števila zaposlenih oseb po delovnem mestu za 257 oseb. Podjetja območja LAS ustvarijo 0,32 vsega prihodka v Sloveniji in 3 % vsega prihodka v Savinjski statistični regiji. Povprečna mesečna neto plača na zaposlenega je bila v letu 2021 pod slovenskim povprečjem in pod povprečjem v Savinjski statistični regiji. V zadnjih 5 letih se je mesečna neto plača povečala za 117,20 EUR. Vsi ti kazalniki kažejo na dejstvo, da je potrebno nadaljnji razvoj načrtovati z večjo dodano vrednostjo.

Število družb se je v letu 2021 napram letu 2020 povečalo za 61, nekoliko se je zmanjšal delež mikro družb, povečal pa delež majhnih družb. Po podatkih AJ PES pa se je število družb v zadnjih 5 letih povečalo za 24. Povprečna plača zaposlenih pri družbah v regiji v letu 2021 je bila 1.778 evrov, v letu 2020 pa 1.691 evrov, povečanje povprečne plače kaže tudi 5 letno obdobje. V zadnjih 5 letih se je dodana vrednost iz poslovanja družb povečala.

Tudi podjetniki SAŠA regije so v letu 2021 močno okrepili svoj ekonomski položaj. Ustvarili so 177 milijonov evrov prihodkov in jih glede na leto prej povečali za slabo četrtno. Število zaposlenih so povečali za 3,8 % in zvišali plače v povprečju za 7,9 % ali realno za 5,9 %. Povprečna mesečna bruto plača je v letu 2021 znašala 1.210 evrov in je bila za 89 evrov višja glede na leto prej. Značilna je usmerjenost na domači trg, dobro četrtno vseh prihodkov ustvarijo v predelovalnih dejavnostih, dobri dve desetini v gradbeništvu. V letu 2021 je bilo na območju SAŠA regije na novo registriranih 469 samostojnih podjetnikov. Večina, 98,3 % ali 1.424 podjetnikov, je po merilih ZGD-1 v letu 2021 sodila med mikro podjetnike. Podjetniki so razvrščeni po skupinah glede na število zaposlenih. Največ podjetnikov, 1.195 je razvrščenih v skupino, ki ima od 0 do 1 zaposlenega. Ti so ustvarili 37,4 % vseh čistih prihodkov od prodaje in 59,5 % neto podjetnikovega dohodka. 868 oziroma 59,9 % vseh podjetnikov ni imelo nobenega zaposlenega, ustvarili pa so 36,5 % neto podjetnikovega dohodka in 19,3 % vseh čistih prihodkov od prodaje. Po podatkih AJ PES velja tako pri družbah kot tudi pri

samostojnih podjetnikih znatno povečanje števila v zadnjih petih letih (iz leta 2015 se je povečalo število samostojnih podjetnikov za 757).

Tabela 4: Št. zaposlenih oseb po delovnem mestu, stopnja delovne aktivnosti, prihodek podjetij in povprečna mesečna neto plača na zaposleno osebo po občinah v letu 2021 (Vir: SURS, 2021)

Občina	Št. zaposlenih oseb (po delovnem mestu)	Stopnja delovne aktivnosti	Povprečna mesečna neto plača na zaposleno osebo (v EUR)	Prihodek podjetij
Gornji Grad	319	71,2	1.050,90	27.557
Ljubno	1.046	70,9	1.222,16	159.610
Luče	279	69,9	1.079,90	48.747
Mozirje	889	71,9	1.103,84	64.347
Nazarje	2.459	74,1	1.171,31	585.268
Rečica ob Savinji	381	73,8	984,03	47.042
Solčava	102	67,3	1.154,50	12.715
Šmartno ob Paki	386	67,3	1.100,17	47.670
Šoštanj	2.190	68,3	1.206,94	439.037
Velenje	15.421	66,3	1.160,03	2.979.594
Območje LAS - povprečje	23.472	70,1	1.123,38	441.158,70
Savinjska statistična regija	95.052	68,40	1.161,11	14.292.367
Slovenija	804.432	66,7	1.270,30	137.819.826

Zadruga SAŠA regije so v letu 2021 malenkost povečale obseg poslovanja in ohranile pozitiven neto poslovni rezultat. V regiji je delovalo 7 zadrug, kar je ena manj kot leto prej, če pa primerjamo 5-letno obdobje, ostaja enako število zadrug. Ustvarile so 22.517 tisoč evrov prihodkov in 173 tisoč evrov neto čistega dobička. V zadrugah je bilo v letu 2021 70 zaposlenih, 5 oseb več kot v letu 2020. Povprečna plača je znašala 1.474 evrov in se je v primerjavi z letom prej nominalno povečala za 47 evrov ali realno za 3,3 %. Višjim plačam pa ni sledilo povečanje produktivnosti, temveč se je dodana vrednost na zaposlenega celo nekoliko skrčila, s čimer se je vsakoletni zaostanek za produktivnostjo družb še poglobil.

Po podatkih občin je 16 poslovnih con lociranih v MO Velenje, 5 v občini Šoštanj, 3 cone v občini Mozirje, 3 cone v občini Šmartno ob Paki, 3 cone v občini Nazarje, 2 con v občini Gornji Grad, 1 cona v občini Ljubno in občini Luče ter 6 manjših sklopov nepremičnin v Občini Rečica ob Savinji.

Povprečna mesečna bruto plača na zaposlenega je na območju LAS ZSŠD pod slovenskih povprečjem. Če je po podatkih SURS bila v Sloveniji v letu 2022 povprečna mesečna bruto plača na zaposlenega 2.023,92 EUR, je bila na območju LAS ZSŠD le 1.738,16 EUR. Največja bruto plača je v občini Ljubno, manjša v občini Šoštanj, Solčavi, Mestni občini Velenje, Nazarjah, Mozirju, v Gornjem Gradu, Lučah, Šmartnem ob Paki in najmanjša bruto plača v občini Rečica ob Savinji. Po podatkih AJ PES se je v zadnjih 5 letih povprečna mesečna bruto plača na zaposlenega povečala za 482,99 EUR.

Bruto domači proizvod, bruto dodana vrednost na zaposlenega in neto razpoložljiv dohodek na prebivalstva se po letih povečujejo, a so pod slovenskih povprečjem. Pod slovenskim povprečjem je tudi delež bruto investicij v osnovna sredstva, ki se pa po letih zmanjšuje. Tudi to kaže na dejstvo, da je potrebno nadaljnji razvoj načrtovati za zmanjšanje razlik in usmerjati razvojne potenciale z večjo dodano vrednost.

Tabela 5: št. družb in samostojnih podjetnikov v SAŠA regiji v letu 2021 (Vir: AJPES: Informacija o poslovanju gospodarskih družb, samostojnih podjetnikov in zadrug v SAŠA regiji v letu 2021)

občine	družbe		zaposleni		podjetniki		zaposleni	
	število	delež	število	delež	število	delež	število	delež
Ljubno	40	3,3 %	828	4,9 %	112	7,7%	109	7,3%
Gornji Grad	25	2,0 %	79	0,5 %	78	5,4%	70	4,7%
Mozirje	89	7,2 %	335	2,0 %	143	9,9%	129	8,7%
Luče	29	2,4 %	139	0,8 %	63	4,3%	77	5,1%
Šmartno ob Paki	42	3,4 %	204	1,2 %	73	5,0%	49	3,3%
Šoštanj	129	10,5 %	1.149	6,8 %	182	12,6%	205	13,7%
Velenje	753	61,3 %	12.003	70,6 %	603	41,6%	608	40,7%
Rečica	43	3,5 %	224	1,3 %	84	5,8%	101	6,7%
Solčava	10	0,8 %	63	0,4 %	36	2,5%	20	1,3%
Nazarje	68	5,5 %	1.981	11,7 %	75	5,2%	127	8,5%
SKUPAJ	1.228	100,0 %	17.005	100,0 %	1.267	100 %	1.495	100 %

Zaradi procesa prestrukturiranja bo na območju v prihodnosti nastalo veliko novih poklicev, novih znanj, iščejo se alternative novih energetskega potencialov, novih procesov digitalizacije.

Podporno okolje za podjetja:

- Razvojna agencija Savinjsko-šaleške regije: osnovni namen ustanovitve je bila potreba po organiziranem in skupnem razvoju lokalnega in regionalnega okolja, s poudarkom na razvoju in vzpostavljanju učinkovitih podpornih storitev za pospeševanje podjetništva ter promocije podjetniške kulture. Je podpora vstopna točka SPOT registracije, z nadgrajenim nivojem SPOT svetovanja na lokalnem nivoju (in je del regijske mreže SPOT svetovanje Savinjska, deluje na področju spodbujanja regionalnega razvoja in spodbujanju podjetništva in turizma.
- Podjetniški center SAŠA inkubator: je stičišče mladih podjetniških talentov, Freelancerjev, Startupov, hitro rastočih podjetij, managerjev in korporacij.
- Savinjsko-šaleška gospodarska zbornica: povezuje gospodarske subjekte različnih dejavnosti v SAŠA regiji ter vzpostavlja komunikacijo med njimi ter širšim družbenim okoljem.
- Območna obrtno-podjetniška zbornica Velenje: povezuje znanja in ljudi iz poslovnega ter obrtniškega sveta na območju treh občin, in sicer Velenja, Šoštanja in Šmartnega ob Paki.
- Območna obrtno-podjetniška zbornica Mozirje: povezuje znanja in ljudi iz poslovnega ter obrtniškega sveta na območju Zgornje Savinjske doline.

3.3.2. Kmetijstvo in gozdarstvo

Strukturne danosti območja so bile od nekdaj pomembne za razvoj kmetijstva in industrije. V Zgornji Savinjski dolini prevladuje kmetijstvo, čeprav je razvita tudi industrija, ki je glavni zaposlovalec lokalnega prebivalstva. Večina kmetij je usmerjena v živinorejo, največ v govedorejo. S pridelavo zelenjave se v sedanjem času v Zgornje Savinjski dolini ukvarja manjše število kmetij. Vse to je posledica hribovitega in goratega reliefa in vključenosti v območja v območje z omejenimi možnostmi (OMD). Včasih je bila pomembna reja drobnice, ki je nato izgubila na pomenu. Ponovno pridobiva na pomenu na tistih območjih, kjer z rejo drobnice kmetje preprečujejo zaraščenost. Od govedoreje še vedno prednjači prireja mleka, v zadnjem času se skokovito povečuje prireja mesa.

Šaleška dolina je izrazito industrijska pokrajina, tako po funkciji kot po izgledu. Kljub некоč pomembni agrarni dejavnosti je prišlo do večjega razvoja industrije, kot so Premogovnik Velenje, Termoelektrarna Šoštanj, Gorenje, itd. Zaradi postopnega zapiranja Premogovnika, lahko v prihodnje pričakujemo preobrat. Naravne danosti območja Šaleške doline omogočajo predvsem usmeritev v živinorejo (govodoreja, reja drobnice), ki se dopolnjuje z gozdarstvom. Večina kmetij namreč leži v hribovskem gorskem območju, kjer so tudi težji pogoji za kmetovanje. V zadnjih letih se povečuje zanimanje za tržno pridelavo zelenjave in ekološko kmetovanje. Z intenzivnim sadjarstvom se kmetje ukvarjajo v manjši meri, glavnino sadja pridelava KZ Šaleška dolina v njenih intenzivnih sadovnjakih. Vinogradništvo je razvito v manjšem obsegu, predvsem na območju občine Šmartno ob Paki.

Pomembna strukturna danost območja so dopolnilne dejavnosti.

Tabela 6: Število kmetij z dopolnilnimi dejavnostmi (Vir: MKGP, podatki na dan 17. 2. 2023)

Občine	Število kmetij z dopolnilnimi dejavnostmi v letu 2020 (oktober 2020)	Število kmetij z dopolnilnimi dejavnostmi v letu 2023 (februar 2023)
Gornji Grad	28	28
Ljubno	41	44
Luče	41	45
Mozirje	30	32
Nazarje	14	19
Šmartno ob Paki	12	12
Šoštanj	34	37
Mestna občina Velenje	26	28
Solčava	29	33
Rečica	19	18
Skupaj	274	296

V Zgornje Savinjski dolini je bilo v letu 2022 756 različnih vrst dopolnilnih dejavnosti. Prednjači registracija dejavnosti sečnja in spravilo lesa iz gozda, sledijo različne storitve, kot so storitve vzdrževanja cest in pluzenje snega, storitve s traktorjem in drugo strojno opremo, sledi registracija dejavnosti turistična kmetija z nastanitvijo (45), izletniška kmetija (20), sledi registracija dejavnosti v zvezi s pridelavo lesa, nato proizvodnja in prodaja energije iz vodnega in sončnega vira. Sledijo dopolnilne dejavnosti na področju peke kruha in peciva na tradicionalen način, pridelava mesa in zelenjave. Največ različnih vrst dopolnilnih dejavnosti je v občini Luče (195), manj v občini Solčava (178), občini Ljubno (111), občini Gornji Grad (89), občini Mozirje (83), občini Rečica ob Savinji (62) in najmanj v občini Nazarje (48).

V Šaleški dolini je bilo v letu 2022 310 različnih vrst dopolnilnih dejavnosti. Največ v občini Šoštanj, manj v Mestni občini Velenje in najmanj v občini Šmartno ob Paki. Največ kmetov ima registrirano dopolnilno dejavnost za sečnjo in spravilo lesa, manj za storitve s traktorjem in drugo opremo, sledijo dejavnosti na področju predelave lesa, predelave sadja in zelenjave, sledijo turistične kmetije z nastanitvijo (7), izletniške kmetije (4) itd.

Po podatkih MKGP in po virih KGZS je bilo na območju LAS v letu 2015 13,8 % kmetij, ki so imele najmanj eno registrirano dopolnilno dejavnost. Zaradi manjšega povečanja števila dopolnilnih dejavnosti v zadnjih petih letih in zmanjšanja kmetijskih gospodarstev, se delež kmetij z dopolnilno dejavnostjo v zadnjih petih letih ni bistveno spremenil.

Tabela 7: Število kmetijskih gospodarstev in kmetijska zemljišča v uporabi (ha) (Vir: SURS, 2020)

	2000		2010		2020	
	Kmetijska zemljišča v uporabi (ha)	Št. kmetijskih gospodarstev s kmetijskimi zemljišči	Kmetijska zemljišča v uporabi (ha)	Št. kmetijskih gospodarstev s kmetijskimi zemljišči	Kmetijska zemljišča v uporabi (ha)	Št. kmetijskih gospodarstev s kmetijskimi zemljišči
Gornji Grad	1530	231	1459	202	1.409	171
Ljubno	1445	212	1301	200	1.305	184
Luče	1060	167	983	157	993	149
Mozirje	1463	229	1278	201	1.276	186
Nazarje	781	162	817	142	782	123
Rečica ob Savinji	787	152	816	140	792	119
Solčava	681	53	Ni podatka	55	623	55
Šmartno ob Paki	691	161	Ni podatka	133	644	110
Šoštanj	2297	369	2420	315	2.451	263
Velenje	2309	498	2124	409	2.064	351
SAŠA	13.044	2.234	11.198	1.954	12.339	1.711

V letu 2020 je bilo v Sloveniji 505.255 ha kmetijskih zemljišč v uporabi in 67.747 kmetijskih gospodarstev. Na območju LAS ZSŠD je 2,5 % vseh kmetijskih zemljišč v uporabi in 2,5 % vseh kmetijskih gospodarstev na ravni Slovenije. Iz zgornje tabele je vidno drastično upadanje kmetijskih zemljišč v uporabi in s tem št. kmetijskih gospodarstev. Podobna situacija je s površino gozda.

Tabela 8: Površina gozdov po letih in po občinah območja LAS v ha ter št. kmetijskih gospodarstev z gozdom v letu 2020 (Vir: SURS, 2020)

	Površina gozda (ha) v letu 2000	Površina gozda (ha) v letu 2010	Površina gozda (ha) v letu 2020	Št. kmetijskih gospodarstev z gozdom 2020
Gornji Grad	3151	3098	2.529	146
Ljubno	3472	3750	3.230	145
Luče	3229	3381	3.209	124
Mozirje	2331	2087	1.859	149
Nazarje	1106	1093	975	101
Šmartno ob Paki	652	575	577	93
Šoštanj	4040	3838	3.379	234
Velenje	2755	2362	2.257	306
Solčava	3213	3732	4.653	46
Rečica	1169	1007	906	100

SKUPAJ območje LAS	25.118	24.923	23.574	1.444
-----------------------	--------	--------	--------	-------

V letu 2020 je bilo v Sloveniji 369.184 ha gozdov. Območje LAS pokriva 6,38 % vsega gozda v Sloveniji.

V obdobju 2015 – 2020 je bilo 30 mladih kmetov v ZSD in 41 mladih kmetov v ŠD, ki so kandidirali na razpis mladega prevzemnika kmetij.

V letu 2015 je bilo na območju LAS skupaj 117 ekoloških kmetij (77 v ZSD in 40 v ŠD). Iz podatkov v letu 2022 je razvidno, da se število ekoloških kmetij ni bistveno spremenilo. Območje LAS predstavlja 20,86 % vseh ekoloških kmetij v Savinjski statistični regiji, saj je bilo v Savinjski statistični regiji v letu 2022 556 ekoloških kmetij. Skupno so ekološke kmetije na tem območju posedovale 5.650,39 ha oziroma v povprečju 10,16 ha na kmetijsko gospodarstvo.

Tabela 9: Število ekoloških kmetij po občinah (Vir: KGZS, Mitja Zupančič, stanje 2022)

občine	Št. ekoloških kmetij	Delež ekoloških kmetij glede na št. kmetijskih gospodarstev s kmetijskimi zemljišči (%)
Gornji Grad	10	5,84
Ljubno	27	14,67
Luče	6	4,03
Mozirje	9	4,84
Nazarje	3	2,44
Šmartno ob Paki	2	1,82
Šoštanj	16	6,08
Velenje	21	5,98
Solčava	15	27,27
Rečica ob Savinji	7	5,88
Skupaj	116	6,77

Na območju je razvidno upadanje zanimanja za domačo obrt in tradicionalna znanja, saj je za opolnomočenje prireditev, dogodkov, zelo težko najti ljudi s tovrstnim znanjem. Gre za prenos medgeneracijskega znanja, izkušenj, ki pa je na območju LAS slabo prisoten. Tradicionalna kmečka znanja in izkušnje so prisotna predvsem pri starejši populaciji ljudi, zanimanje med mladimi je prisotno v manjši meri (ugotovitve razprav za pripravo SLR). Domače obrti, kot so kovaštvo, klobučarstvo, kritje streh s slamo, izdelovanje košev, izdelovanje rož iz krep papirja ipd. so na območju skoraj že pozabljena, četudi so bila množično prisotna zlasti po drugi svetovni vojni.

3.3.3. Turizem

Turizem je razpršen v obeh dolinah. Tako nastanitvena kot turistična ponudba je pestra, na majhnem območju je ponudba širokega spektra, različne kakovosti in cen. V Zgornji Savinjski dolini prednjačijo turistične kmetije, v Šaleški dolini pa hotel in termalni turizem. Območje je razdeljeno v dve turistični destinaciji. Občine Zgornje Savinjske doline in občina Šmartno ob Paki spadajo v vodilno destinacijo Zgornja Savinjska dolina, ki jo upravlja Razvojna agencija Savinjsko-šaleške regije, občino Šoštanj in Mestno občino Velenje pa pod okriljem vodilne destinacije združuje Zavod za turizem Šaleške doline. Obema je skupna blagovna znamka na področju turizma, to je Visit Savinjska.

Strategija trajnostne rasti slovenskega turizma območje Zgornje Savinjske in Šaleške doline obravnava kot dve ločeni vodilni destinaciji, ki spadata vsaka v svojo turistično makro regijo. Turistično območje LAS se priključuje makroregiji Alpska Slovenija (območje občin

Solčava, Luče, Ljubno ob Savinji, Gornji Grad, Nazarje, Rečica ob Savinji, Mozirje in Šmartno ob Paki) ter makroregiji Termalna panonska Slovenija, kamor območno spadata občini Šoštanj in Velenje.

V obeh dolinah je opazno povečanje nastanitvenih zmogljivosti in s tem povečanje turističnega obiska. V 4 letih se je število ležišč povečalo za polovico (V letu 2014 je bilo vseh ležišč skupaj 3.603). Največji potencial v dolinah ima trajnostni turizem. Velik problem predstavlja izrazita sezonskost (rezultat razprav ob pripravah SLR).

Tabela 10: Nastanitvene zmogljivosti – ležišča skupaj (Vir: SURS, 2020)

	2017	2018
Rečica ob Savinji	692	2980
Solčava	620	880
Ljubno	414	705
Mozirje	420	696
Šoštanj	555	695
Luče	474	675
Velenje	698	593
Gornji Grad	136	148
Nazarje	36	Ni podatka
Šmartno ob Paki	Ni podatka	Ni podatka
Območje LAS	4.045	7.372

Tabela 11: Prenocitve domačih in tujih turistov v SAŠA regiji, letni podatki za 2018 in 2019 (Vir: SURS, 2020)

Prenocitve turistov	skupaj	domači	tuji
Leto 2018	338488	139669	198820
Leto 2019	311779	139198	172581

Zaradi situacije COVID-19 v letih od 2019 do 2021 niso relevantni podatki, zato jih ne prikazujemo posebej. Po podatkih SURS je bilo v letu 2019 247.309 vseh prihodov turistov in 311.779 nočitev. Prednjačijo tuji obiskovalci. Vseh ležišč skupaj je bilo v letu 2019 4.929. Upad števila nočitev v letih 2019 – 2022 je za 37,34 %.

Zavarovana območja, naravna in kulturna dediščina:

Območje je bogato z naravno in kulturno dediščino, kar je pomembno pri razvoju turizma, predvsem na podeželju, kjer so ohranjeni stari običaji, znanja in tradicije. Del kulturne dediščine predstavljajo tudi zgodbe, ki izhajajo iz ustnega izročila in tradicije, saj posameznim območjem ali produktom povzročijo nekakšno dodano vrednost. Najpomembnejše naravne vrednote v Zgornji Savinjski dolini so Logarska dolina, Matkov kot, Robanov kot, Krajinski park Golte, ... Tudi v Šaleški dolini se nahaja kar nekaj naravnih vrednot, ki so pomembne za celotno območje LAS ZSŠD, kot so Smrekovec, Velunja peč, Škalske ugreznine, Vranja peč, Arnejčev slap, idr.

Zgornja Savinjska dolina je območje z velikim deležem zavarovanih območij. Po podatkih Zavoda za varstvo narave Celje je največ zavarovanih območij v občini Solčava, kar je posledica dveh krajinskih parkov, Logarska dolina in Robanov kot. V Zgornji Savinjski dolini so namreč tri širša zavarovana območja:

- ⇒ Krajinski park Golte – 1225 ha (občine Ljubno, Mozirje), med drugim tudi Tirske peči 300 ha
- ⇒ Robanov Kot – 1436 ha (občina Solčava),
- ⇒ Logarska Dolina – 2438 ha (občina Solčava).

Ožjih zavarovanih območij (naravni spomeniki in rezervati) je več, na primer naravni rezervat Greben Smrekovec – Komen (353 m), naravni spomenik Soteska Savinje pri Igli (153 m) naravni spomenik Savinja od izvira do Ljubnega (109 m) itd. V Zgornje Savinjski dolini je delež Nature 2000 največji v občini Solčava 74,88 % vseh površin (7.693,9 ha), in najmanj v občini Nazarje. Na območju MO Velenje sta dve Natura 2000 območju, to sta Huda luknja in Ložnica s Trnovo.

Na seznam nepremične kulturne dediščine je uvrščenih 527 enot v Zgornji Savinjski dolini in 260 enot v Šaleški dolini. Največ je spomenikov etnološke dediščine (362) in umetnostnozgodovinske dediščine (362).

Iz razprav udeležencev na delavnicah za pripravo SLR je razbrati, da se prebivalci območja zavedajo, da živijo v zdravem, naravnem in mirnem okolju, saj so le to prepoznali kot prednost območja. Še posebej za Zgornjo Savinjsko dolino so bili mnenja, da je še vedno moč zaznati neokrnjenost območja. Imamo bogato biotsko pestrost, ki jo bo potrebno ohranjati. Opazna je mešanica urbanega in ruralnega okolja.

3.4. Zdravstvo, sociala, nevladne organizacije

Javno zdravstveno službo izvajata 2 zdravstvena domova (ZD Velenje ter ZSZD Nazarje) z 8 zdravstvenimi postajami, koncesionarji ter specializirana Bolnišnica Topolšica. Primarna zdravstvena dejavnost v ZS dolini se odvija na več lokacijah (5 zdravstvenih postajah), s sedežem v Zgornjesavinjskem zdravstvenem domu v Nazarjah ter 4 koncesijskimi ambulantami. Primarna zdravstvena dejavnost v Šaleški dolini pa se odvija v Zdravstvenem domu Velenje skupaj z zdravstvenima postajama v Šoštanju in Šmartnem ob Paki. Lekarniška dejavnost je prisotna v Mozirju, Nazarjah (podružnica Lekarne Mozirje), na Ljubnem ob Savinji (podružnica Lekarne Mozirje) in Gornjem Gradu, v Velenju (Javni zavod Lekarna Velenje), v Šoštanju in Šmartnem ob Paki (podružnici Lekarne Velenje).

Problematiko socialnega varstva v regiji pokrivajo javne in privatne institucije: Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje (izpostava Velenje), Center za socialno delo Savinjsko-Šaleška z enoto v Mozirju, Velenju in Žalcu, trije domovi za starejše občane (DSO) v Gornjem Gradu, Velenju in Topolšici, Varstveno delovni center SAŠA (enote Velenje, Mozirje), Varstveno delovni center Ježek Velenje, Zveza prijateljev mladine v Velenju, Društvo prijateljev mladine v Mozirju in na Rečici ob Savinji, Materinski dom Mozirje, Medobčinska Lokalna akcijska skupina (LAS) za preprečevanje zasvojenosti z drogami, Rdeči križ Slovenije (OZ Velenje in enota Mozirje), Karitas, prostovoljne skupine in društva. V Velenju je območna izpostava Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje.

Poleg pravic na podlagi zakona so posameznikom in družinam na voljo programi mreže programov socialnega varstva (MDDSZ) in drugi socialni programi in projekti:

- Center za brezdomne osebe, ki omogoča namestitve, prehrano in psihosocialno podporo (Društvo HIŠA);
- Društvo regionalna varna hiša, enota Velenje;
- Program socialne vključenosti za invalide, namenjen podpori in ohranjanju invalidovih delovnih sposobnosti (Inštitut Integra);
- Dnevni center za zmanjševanje škode zaradi drog Velenje (Šent);
- Večgeneracijski center Planet generacij (Ljudska univerza Velenje);
- Center za družine Harmonija (Društvo NOVUS Velenje);
- Center za družine Medgen Hiša (Rečica ob Savinji);
- Slovensko društvo HOSPIC, Območna enota Velenje in Območna enota Zgornje Savinjska dolina.

Na območju LAS je omogočeno institucionalno varstvo, ki ga izvajajo domovi za starejše in zasebniki s koncesijo. Omogočena je tudi pomoč na domu, ki se izvaja preko koncesionarjev in sofinanciranja programa občin.

Na območju LAS deluje 722 društev, od tega 486 v UE Velenje in 236 v UE Mozirje. Vsaka občina ima turistično društvo. V Velenju so turistična društva združena v turistično zvezo. V primerjavi s Savinjsko statistično regijo z 31 občinami, je na območju LAS 22,78 % vseh društev, to je povprečno 72 društev na občino (lastni izračun).

Tabela 12: Število društev v posameznih občinah (Vir: iskalnik društev, gov.si, vpogled na spletno stran <http://mrrsp.gov.si/rdruobjave/dr/index.faces>, december 2022)

Občina	Število društev
Gornji Grad	28
Ljubno	37
Luče	28
Mozirje	69
Nazarje	31
Rečica ob Savinji	24
Solčava	19
Šmartno ob Paki	32
Šoštanj	108
Velenje	346
SASA	722

Na območju LAS se odvijajo številne prireditve in dogodki z večletno tradicijo, kot so: Flosarski bal, Pust Mozirski, Čebelarski praznik, Pikin festival, Svetovni pokal v smučarskih skokih za ženske Ljubno, Skok čez kožo v Velenju, Vaške igre v Šmartnem ob Paki, Jajčarija, Lučki dan, Festival ovčje volne Bicka, razstava cvetja v Mozirskem gaju, Lenartov sejem na Rečici ob Savinji, poletne kulturne prireditve in številne druge.

Na razpravi udeležencev za pripravo SLR je bilo razbrati, da si ljudje želijo opolnomočenja tržnih mest. Opazno je povpraševanje po nakupu lokalnih izdelkov, tržna mesta v vaških središčih pa so suhoparna s prireditvami. Prebivalce bi lahko ozaveščali za povečanje lokalne samooskrbe na način »oživiljenih tržnih mest« s prireditvami, prikazi starih običajev, šeg, navad idr... Na lokalnih tržnicah bi se predstavljala različna društva in posredno tudi pridobila zanimanje za povečanje članstva. Tudi na ta način bi po mnenju udeležencev delavnic za pripravo SLR ohranjali identiteto lokalnega okolja spodbujali povečano zanimanje po nakupu lokalnih izdelkov in pridelkov.

3.5. Promet in infrastruktura

Na območju LAS je na voljo avtobusni promet ter v 3 občinah Šaleške doline tudi železniški potniški promet s strani Slovenskih železnic. Medkrajevni avtobusni prevoz izvaja prevoznik NOMAGO, v Zgornje Savinjski dolini so tudi manjši lokalni prevozniki (npr. ŠAMU-TURS), ki opravljajo linijske prevoze. Javni potniški promet na območju ni konkurenčen avtomobilu, saj ne zagotavlja ustrezne pogostosti voženj in hitrosti v primerjavi z avtomobilom. Vsa naselja so najhitreje dostopna z avtomobilom, z izjemo dostopnosti Šoštanja iz Velenja z vlakom. Avtobusne povezave v terminih prihoda in odhoda iz službe so prav tako zelo omejene in popolnoma nekonkurenčne osebnemu avtomobilu. Število potnikov na sredstvih javnega potniškega prometa ali stagnira ali upada. V Velenju in Šoštanju je na voljo mestni avtobusni prevoz in avtomatiziran sistem izposoje mestnih koles. Ker gre za večinoma podeželske občine, za razgiban teren in relativno slabo pokritost z javnim prevozom, je uporaba avtomobila skoraj edina alternativa prevoza. Uporaba javnega prevoza in vožnja s kolesom v službo in iz službe je opazna samo v Mestni občini Velenje. Mobilnostne navade v Velenju in deloma v Šoštanju niso primerljive z ostalimi občinami.

Na območju LAS ZSŠD je dolžina vseh javnih cest 1.303,9 km. Največji delež cestnega omrežja ima Mestna občina Velenje, sledi ji občina Šoštanj, najmanjši del vseh javnih cest območja LAS pa se nahaja v občini Rečica ob Savinji. Dolžina državnih cest, ki vključujejo vse glavne in regionalne ceste, znaša

190,9 km. Občinske ceste, ki zajemajo vse lokalne, mestne in krajevne ceste ter javne poti na območju LAS, obsegajo 1.113 km.

Na območju LAS se pojavlja problematika za vse ravni cestne infrastrukture. Številne ceste, tako v državni kot v občinski lasti, potrebujejo rekonstrukcijska in obnovitvena dela. Na območju ni avtoceste, najbližji priključek na avtocesto je v Šentrupertu v Savinjski dolini oziroma v Arji vasi. V fazi načrtovanja je izgradnja hitre ceste preko Šaleške doline, ki bo Avstrijsko Koroško povezala z obstoječim avtocestnim križem. Problem se pojavlja tudi na področju parkirnih mest, predvsem v občinskih središčih ter tudi na turističnih območjih. Potrebna bi bila ureditev večjega števila parkirnih mest, ne le za osebna vozila, ampak tudi za tovorna vozila.

Komunalna infrastruktura na območju LAS ZSSD zajema objekte in naprave, ki omogočajo oskrbo z vodo, odvajanje in čiščenje odpadnih voda, ravnanje s komunalnimi odpadki ter odlaganje ostankov komunalnih odpadkov. Dejavnost oskrbe s pitno vodo ter odvajanje in čiščenje voda na področju Šaleške doline izvaja Komunalno podjetje Velenje, na območju Zgornje Savinjske doline pa delujeta dve komunalni podjetji, Komunala d.o.o. Gornji Grad in JP Komunala Mozirje d.o.o.. Obvezno gospodarsko javno službo ravnanja z odpadki izvaja podjetje PUP Saubermacher d.o.o. in JP Komunala Mozirje (v občinah Mozirje in Rečica ob Savinji). Opravljajo odvoz komunalnih odpadkov (ločeno zbiranje) in zbirajo nevarne in kosovne odpadke. V občinah so urejene čistilne naprave, opazno je pomanjkanje malih čistilnih naprav za manjše objekte, tudi turistične objekte. Oskrba s pitno vodo je zadovoljiva, zaradi podnebnih sprememb je potrebno dodatno iskanje pitnih virov.

V letu 2021 je bilo po podatkih SURS na območju za 19.519 t komunalnih odpadkov zbranih z javnim odvozom, kar je 2,54 % vseh komunalnih odpadkov na ravni Slovenije (769.030 t). Največ odpadkov je pričakovano v Mestni občini Velenje, manj v Šoštanj, Mozirju, Šmartnem ob Paki, Rečici ob Savinji, Nazarjah, Gornjem Gradu, Ljubnem in najmanj komunalnih odpadkov zbranih z javnim odvozom je v Solčavi.

Dodatna turistična infrastruktura, kot so recimo športni objekti, igrišča za otroke, prodajne točke, informacijske točke idr., je v Zgornji Savinjski dolini pomanjkljiva, obstoječa pa že marsikje dotrajana. Pomanjkljiva je tudi ponudba kakovostnih lokalnih izdelkov, predvsem spominkov, čeprav je za to veliko možnosti.

Urejene kolesarske steze so v Zgornji Savinjski dolini še vedno neurejene, medtem, ko je Šaleška dolina že povezana z relativno dobro kolesarsko mrežo, predvsem s povezavo s sosednjo Koroško. V tem delu je kolesarska mreža v zaključni fazi.

V dolinah ni velikih problemov z onesnaževanjem zraka in tlemi. Glavne vire emisij v zrak predstavljajo industrija, obrt in individualna kurišča. Vpliv individualnih kurišč na kakovost zraka se zmanjšuje zaradi naprednih rešitev ogrevanja z lesno biomaso in v veliki meri menjava kurišč na drva z električnim ogrevanjem – veza izgradnja sončnih elektrarn. Značilna je relativno visoka ekološka neobremenjenost obdelovalnih površin. Vse več kmetij gospodari po ekoloških in sonaravnih načelih. Kmetje s pravilno in pravočasno uporabo gnojil in zaščitnih sredstev omejujejo negativne dejavnike na okolje. Šaleška dolina ima zaradi prisotnosti Termoelektrarne Šoštanj negativen image s strani obiskovalcev, a velja vseskozi za napredno dolino z velikimi možnostmi za delovna mesta. Ob zaprtju rudnika, se vse to lahko hitro spremeni. Potrebno bo hitro najti alternativne rešitve ohranitve delovnih mest na območju in seveda preprečiti odseljevanje domačih prebivalcev. Šaleška dolina je sinonim preoblikovane pokrajine, kljub temu pa je njenemu obrobju še uspelo ohraniti preostanke naravnega okolja. Ti preostanki naravnega okolja so zaradi nenadzorovanega vpliva urbanih centrov (mestni del Mestne občine Velenje) pod vse večjim pritiskom. Zaradi odkopavanja debelih slojev premoga, je z ugrezanjem tal nastali Škalsko, Družmirsko in Velenjsko jezero. Predvsem slednje izkorišča svoje turistično – rekreacijske možnosti in možnosti za preživljanje prostega časa.

4. Analiza razvojnih potreb in potenciala območja LAS, vključno z analizo prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti

Na območju LAS je razvidno zmanjševanje kmetijskih gospodarstev, kmetje si dohodek iščejo v drugih panogah in drugih območjih. Če je nekoč veljalo, da so bile na območju LAS pretežno družinske kmetije, kjer je bil dohodek izključno iz kmetijske in gozdarske dejavnosti, je danes slika popolnoma drugačna. Prevladujejo mešane kmetije, kjer kmetje iščejo dodaten vir zaslužka, bodisi v nekmetijskih dejavnostih ali kot dopolnilnih dejavnostih na kmetiji in izven kmetije. Naravne danosti omogočajo predvsem usmeritev v živinorejo (govedoreja, reja drobnice), ki se dopolnjuje z gozdarstvom. Največ kmetov se ukvarja z rejo krav dojilij, sledi reja krav molznic za potrebe proizvodnje in oddajo mleka. O težjih pridelovalnih razmerah za kmetovanje priča struktura rabe kmetijskih zemljišč. V zadnjih letih se povečuje zanimanje za tržno pridelavo zelenjave in ekološko kmetovanje. Z intenzivnim sadjarstvom se kmetje ukvarjajo v manjši meri. Vinogradništvo je razvito v manjšem obsegu v občini Šmartno ob Paki in je namenjeno predvsem lastnim potrebam vinogradnikov (vinotoči), v manjši meri tudi za prodajo. Zelenjavo in sadje kmetje pridelujejo v večji meri samo za samooskrbo, redke so kmetije, ki se ukvarjajo s tržno dejavnostjo pridelave in predelave zelenjave in sadja. Razvojni potencial predstavljajo viški zelenjave in sadja, posebej izven sezone – pridelovanje v zavarovanih območjih. Potrošniki se vse bolj zavedajo lokalno pridelane hrane, še posebej ekološke. Prav tukaj pa je lahko dodana vrednost in možnosti organiziranega trženja in promocije. Mestno središče občine Velenje in središči občin Šoštanj in Šmartno ob Paki predstavljata večjo kupno moč na območju LAS. V središčih občin je samooskrba prisotna v manjši meri (vrtničkarji), kar je lahko posebna priložnost za povečanje kratkih prehranskih verig.

Kmetijstvo ima izrazit dohodkovni problem, saj dohodki v kmetijstvu zaostajajo za dohodki iz drugih dejavnosti. Ključni vsesplošni problem v tem je premalo dodane vrednosti. Lastna sposobnost kmetijskih gospodarstev za izvajanje naložb je šibka. Podeželje predstavlja velik naravni, materialni in človeški potencial za razvoj različnih dejavnosti in splošna ugotovitev je, da bo v prihodnosti potrebno nameniti veliko pozornosti prav dvigu dodane vrednosti kmetijskim pridelkom in izdelkom. Večje napore je potrebno vložiti v izboljšanje tehnološke usposobljenosti in v dvig znanja za uporabo zahtevnejših tehnologij, v podpore za naložbe in predvsem organiziranje proizvajalcev, z višjo stopnjo dodane vrednosti.

Generacije kmečkih prebivalcev v hribovitih območjih ne zadržuje na kmetijah samo ekonomski interes, pač pa prirojena ljubezen do zemlje, zaradi katere so pripravljene tudi na veliko samoodrekanje in svojstven način življenja. Vprašanje je, koliko bo ta čustven motiv odločilen tudi pri mladi generaciji potencialnih naslednikov, na katerih bo slonel bodoči razvoj. Dandanašnje izkušnje kažejo, da se mlajša generacija bistveno razlikuje od starejše. Svojega življenjskega standarda ne primerjajo več samo standardom svojih staršev, pač pa vse bolj z vrstniki iz šolskih klopi, ki so zaposleni izven kmetijstva in imajo neprimerno višji osebni dohodek, pravico do letnega dopusta in drugih ugodnosti. Na območju je sorazmerno veliko mladih prevzemnikov kmetij, kar lahko dobro vpliva na starostno strukturo kmetij.

Še vedno živimo v sorazmerno zdravem, mirnem okolju, kjer je veliko poslanstvo kakovostnega bivanja – kvalitete življenja. Območje LAS, še posebej v Zgornji Savinjski dolini, živijo dobri in pristrčni ljudje. Tukaj je izredno močno prisotna identiteta do domačega okolja. Kljub temu je razvidno odseljevanje ljudi, predvsem mladih.

Na območju LAS ZŠD je osnovna dejavnost predelovalna industrija (tako gospodarske družbe kot samostojni podjetniki), z večinsko proizvodnjo strojev in naprav, sledi rudarstvo in energetika, trgovina, gradbeništvo in storitvena dejavnost. Skozi prestrukturiranje se bo le to spremenilo, zato moramo biti pripravljene na hitro prilagajanje in iskanje rešitev. Bruto domači proizvod, bruto dodana vrednost na zaposlenega, neto razpoložljiv dohodek je pod slovenskim povprečjem.

V Zgornji Savinjski dolini je velik potencial v turizmu, zlasti zaradi ugodnih naravnih in kulturnih znamenitosti ter pristne narave. Med ponudniki turističnih storitev prevladujejo manjša družinska

podjetja (turistične kmetije idr.), ki so potencialno ranljiva za spreminjajoče se potrebe izredno spremenljivega turističnega trga. Največ nočitev v obravnavanem območju je v poletnih mesecih, opazna je izrazita sezonskost. Za javni interes na področju turizma skrbijo predvsem občine (TIC-i) in turistični destinaciji. Opazen je različen razvoj turizma v dolinah. Šaleška dolina ima malenkost večji razvoj turizma kot destinacija Zgornja Savinjska dolina. Med organizacijami, ki so zainteresirane za razvoj turizma na območju občin še vedno ni konkretnih dogovorov in usklajenega delovanja glede turistične promocije in trženja. Tiskan promocijski material in spletno oglaševanje je slabo ciljno naravnano. Premalo je skupnega povezovanja na področju promocijskih paketov, doživetij, spremljajoča turistična infrastruktura je še vedno pomanjkljiva.

Ključne ugotovitve:

Ključne statistične informacije, ki kažejo na raznolikost in vabijo k senzitivnosti pri oblikovanju projektov in razpisnih pogojev:

- Članice LAS-a imajo zelo različne stopnje poseljenosti (Velenje – z 399/km²; Solčava z 5/km²).
- Na LAS območju je opazno povečanje delavno aktivnega prebivalstva. Stopnja delovne aktivnosti je malenkost višja od slovenskega povprečja.
- V regiji živi več moških kot žensk.
- Delež prebivalcev s terciarno izobrazbo sicer narašča (še vedno pod slovenskim povprečjem), a področje še vedno negativno izstopa na področju izobrazbe.
- Kvaliteta življenja je pod slovenskim povprečjem. Slednje se odraža tudi v podpovprečni pričakovani življenjski dobi.
- Šaleška dolina je s mestnim središčem infrastrukturno boljše razvita napram ostalim občinam, še posebej občinam v Zgornji Savinjski dolini, kar se odraža na vpliv urbanega centra.
- Slabša od slovenskega povprečja je dostopnost do javnega prometa.
- Slabša je kakovost stanovanj.
- Slabši je obisk knjižnic.
- Pozitivne lastnosti:
 - ljudje se počutijo varne,
 - ljudje imajo prirojeno ljubezen do zemlje,
 - na področju je sorazmerno veliko mladih prevzemnikov kmetij,
 - okolje je še vedno sorazmerno zdravo, mirno, raznoliko z ustrezno biodiverzitetjo (pogoji za kakovostno življenje so dani),
 - v veliki meri je prisotna lokalna pripadnost, pristnost lokalnih običajev, šeg.

Elementi razvojne ogroženosti vabijo k aktivni preobrazbi stanja v smeri pozitivnih trendov:

- IRO znaša 94% slovenskega povprečja,
- Pozitivni kazalniki: varovana območja, kazalniki razvojnih možnosti, produktivnost na zaposlenega,
- Šibki kazalniki: zaposlenost in investicije v osnovna sredstva pod slovenskim povprečjem, staranje prebivalstva,
- Viri emisij v zraku: industrija, obrti, individualna kurišča,
- Vse močnejši je nenadzorovani vpliv urbanih centrov (mestno središče MOV).

Gospodarstvo:

- Dosega najboljše rezultate v zadnjih petih letih,
- Povečuje se število zaposlenih in povprečna plača, a brez zabeležene povišane dodane vrednosti,
- Usmerjeno je v večini na domači trg (1/4 prihodkov se ustvarja v predelovalni dejavnosti),
- Največ podjetnikov je v skupini z 0-1 zaposlenimi z ustvarjenim 37,4% vseh čistih prihodkov od prodaje,
- Industrija je glavni zaposlovalec na LAS območju.

Kmetijstvo in gozdarstvo:

- Večina kmetij je usmerjenih v živinorejo (še posebej govedorejo),
- Druga pomembna dejavnost je gozdarstvo,
- Pomemben segment so dopolnilne dejavnosti na kmetijah (sečnja in spravilo lesa, turizem, predelava lesa in prodaja električne energije),
- Neizkoriščen potencial je v opuščanju premogovnika in novih dejavnostih, v sadjarstvu in drobnici, v ekološkem kmetovanju in ponudbi produktov ter storitev,
- Zaskrbljujoče je drastično upadanje kmetijskih zemljišč v uporabi. Enako velja tudi za gozdne površine,
- Opazno je zmanjšanje kmetijskih gospodarstev v prid mešanih kmetij (zaposlitve v nekmetijskih dejavnostih, na dopolnilnih storitvah brez povezave na kmetovanje),
- Redki so kmetje, ki se ukvarjajo s tržno dejavnostjo.

Turizem:

- Skupna blagovna znamka »Visit Savinjska«,
- Bogata naravna in kulturna dediščina (atraktivni naravni pojavi, prostori in zgodbe, ki ponudbi dodajajo vrednost),
- Velik del zavarovanih območij, spomeniki etnološke in umetnostnozgodovinske dediščine,
- Društva se med seboj povezujejo v okviru občinskih zvez,
- Opazna izrazita sezonskost.

Promet in infrastruktura:

- Javni potniški promet ne ustreza dejanskim potrebam prebivalcev in kot tak ni konkurenčen osebnim avtomobilom (število potnikov stagnira oziroma upada),
- Ceste (občinske in državne) so potrebne rekonstrukcije in obnove,
- V občinskih središčih je posledično premalo parkirnih mest, kar ogroža varnost in povečuje nezadovoljstvo krajanov,
- Oskrba s pitno vodo je zaenkrat zadovoljiva a potrebuje dolgoročno planiranje povezano s klimatskimi spremembami,
- Opazno je izboljšanje na področju čiščenja odpadnih voda, izboljšanje poplavne varnosti, ravnanja s komunalnimi odpadki,
- Čistilne naprave v krajih so urejene, a se čuti znatno pomanjkanje malih čistilnih naprav za manjše (turistične) objekte in kmetije,
- Pomanjkljiva je turistična infrastruktura za dodatne storitve,
- Primanjkuje ponudbe kakovostnih lokalnih izdelkov (še posebej spominkov),
- Neurejene glavne povezovalne kolesarske poti.

Ključne potrebe:

- Delovna mesta z visoko dodano vrednostjo,
- Stimulacija povečanja kmetijskih gospodarstev s povečanim obsegom pridelovanja in predelave kmetijskih proizvodov z dodano vrednostjo; sadjarstvo (sok, kis, suho sadje, marmelade,...), vinogradništvo (kozmetika, polizdelki in izdelki iz grozdja: vino, sokovi, marmelade), zelenjava (polizdelki in izdelki, sezonska zelenjava),
- Povečevanje kratkih prehranskih verig za zagotavljanje lokalne samooskrbe,
- Ekološka pridelava in predelava hrane,
- Prestrukturiranje industrije v smeri hitrejše prilagodljivosti, inovativnosti in osredotočanja na višjo dodano vrednost,
- Dvig kakovosti storitev podpornega okolja,
- Ohranitev lokalne identitete in oživitev vaških jeder,
- Doseganje koncepta pametnih vasi, vključno z umeščanjem digitalnih vsebin na vseh področjih,

- Izboljšanje socialne vključenosti z medgeneracijskim sodelovanjem, skrbjo za starejše, mlade in druge prikrajšane skupine ter spodbujanjem aktivnejšega življenjskega sloga,
- Ohranitev trajnostnega, zelenega in zdravega okolja.

Pametne vasi:

- Osredotočanje na ekosistemske rešitve, ki s pomočjo sodobnih digitalnih rešitev povežejo več dejavnosti in različna geografska okolja v enotno ponudbo z višjo dodano vrednostjo,
- Integrirane, digitalno podprte prometne storitve glede na potrebo podprte z obnovljivimi viri energije,
- Povečanje obnovljivih virov energije: solarna, hidro, lesna masa ne le za lastno uporabo, ampak tudi za prodajo,
- Povečanje investicijskih sposobnosti kmetijskih gospodarstev z:
 - ustreznimi naložbenimi shemami in garancijskimi modeli,
 - povezovanjem kmetov za doseganje nižjih nabavnih cen,
 - povezovanje kmetov v zadruge oziroma produktne mreže za zagotavljanje večje prodajne kondicije in volumnov (na področju LAS, za izbrano ponudbo pa tudi na ravni Slovenije in EU),
 - povečanje tehnološke usposobljenosti in dviga znanja za zahtevne, digitalne tehnologije,
 - nove pristope kmetovanja vključno s krožnim gospodarstvom in regenerativnim gospodarjenjem, permakulturo ,
 - uvajanje sodobnih tehnologij na kmetije - »pametna kmetija«,
 - usposabljanje za pridobivanje najzahtevnejših certifikatov.

Integriran pristop k turizmu, ki vsebuje sodobne ITK, energetske in prometne storitve:

- nudenje ustreznih socialnih storitev za povečano zdravstvene in socialne varnosti,
- aktivno delovanje v vseh razpoložljivih organih za povezovanje v okviru modela pametnih vasi doma in v tujini ter njihov razvoj.

Naslednji koraki:

Uresničiti načrtane načrte v okviru LAS in regionalne strategije in v sodelovanju državo doseči osredotočenje na tiste vsebine in kazalnike, ki so ključni za stabilen, sonaraven razvoj področja.

Ključna področja za nadaljnji razvoj:

- ustvarjanje delavnih mest z višjo dodano vrednostjo,
- povečanje števila gospodarskih kmetij,
- zagotoviti vsebinske mreže in specializacije, ki temeljijo na danostih,
- povečanje kompetenc v smeri tržnega gospodarjenja, ekološke pridelave in predelave in višje tehnološke usposobljenosti,
- povečanje dolgoročnih in kratkoročnih (tehnoloških) investicij, ki vodijo v produkte in storitve z višjo dodano vrednostjo),
- doseganje koncepta pametnih vasi na vseh področjih,
- ohraniti trajnostno, zeleno, zdravo okolje,
- Okrepiti socialno vključenost vseh skupin prebivalstva, tudi vključenost in sodelovanje ranljivih skupin ,
- Ohraniti lokalno identiteto in oživitev vaških jeder, tudi z opolnomočenjem tržnih mest.

Skozi strategijo lokalnega razvoja LAS Zgornje Savinjske in Šaleške doline bo potrebno odgovoriti na razvojne potenciale in priložnosti na tistih področjih, ki jih ni mogoče naslavljati skozi druge, kmetijske intervencije SN 2023 – 2027, na primer naložbe v kmetijska gospodarstva, podpore in naložbe v nekmetijske dejavnosti, vključno z biogospodarstvom ipd. V primeru, da se bo na območju LAS vzpostavil regijski pristop povezovanja lokalnih proizvodov s poudarkom na ekoloških proizvodih, potem se tovrstnih aktivnosti ne bo podpiralo v sklopu obstoječe SLR LAS. Preko SLR se bo podpiralo projekte z izkazano dodano vrednostjo za razvoj lokalnega območja, kot so dvig socialnega kapitala, izkazan skupni interes, skupina upravičencev, javnost dostopnih podatkov, inovativnost, integrirana narava projektov.

4.1 SWOT-analiza

SWOT analizo smo pripravili skupaj s partnerji LAS in strokovnimi inštitucijami z območja preko izvedenih delavnic, poglobljenih intervjujev ter srečanj z različnimi interesnimi skupinami.

PREDNOSTI	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> - Zdravo, naravno in mirno okolje - Neokrnjenost območja, še posebej Zgornja Savinjska dolina - Zavarovana območja - Veliko število aktivnih kmetij, mnoge z dopolnilno dejavnostjo na kmetiji - Velika gozdnatost - Lokalne tržnice in sejmi z lokalno ponudbo - Ekološko pridelana hrana - Povečanje povpraševanja po nakupu lokalnih izdelkov - Mešanica urbanega in ruralnega okolja s pestro naravno in kulturno dediščino, tudi muzeji, etnološke in druge prireditve) ter bogata biotska pestrost - Energetski potencial (voda, sonce) - Dvig dodane vrednosti (eko domači proizvodi) - Zadostna količina agrarnih površin - Dobre izkušnje z delom na evropskih projektih in dobre podlage za nadaljevanje vsebin - Kvalitetna pitna voda ter sorazmerno dovolj količin pitnih vodnih virov - Odprti in gostoljubni domačini - Čedalje močnejše povezovanje in sodelovanje deležnikov in sektorjev - Razvoj butičnega turizma - Kolektivna identiteta - Razvoj start-up podjetij - Obstoj organizacij in institucij v podporo razvoju podjetništva in NVO-jev - Digitalizacija - Znanje in tradicija območja - Obstoj ugodnega števila nevladnih organizacij - Majhnost – butičnost - Opolnomočenje dogodkov in prireditve s ponudbo lokalnih izdelkov 	<ul style="list-style-type: none"> - Pomankanje delovne sile, izobraženega kadra z ustreznimi kompetencami za 21. stoletje, siva ekonomija - Beg možganov / mladih iz območja tudi zaradi pomanjkanja služb za visoko izobražen kader - Upad zanimanja za domačo obrt - Izgubljanje zanimanja pri mladih za kmetijsko dejavnost in članstvo v lokalnih društvih - Prodaja izdelkov/pridelkov v tujino namesto v lokalno okolje - Nepoznavanje pomena in ponudbe lokalno pridelane hrane - Še vedno zadržki glede povezovanja in sodelovanja, še posebej pri starejših generacijah - Nesodelovanje ponudnikov oz. organizatorjev dogodkov v regiji - Pomanjkanje podatkov in pomanjkanje spremljanja razvoja na lokalnem območju - Slabo medobčinsko sodelovanje - Veliko število občin - parcialnost interesov - Neizkoriščeni kulturni objekti - Izrazita sezonskost v turizmu, povezana tudi s preseženo kapaciteto določenih lokacij - Preslaba organiziranost destinacije ZSD, manj razvita turistična infrastruktura - Pomanjkanje skupne vizije, strategije - Slabo sledenje globalizacijskim trendom - Neenakomerna dostopnost javnega prometa - Nezadostna izkoriščenost raznih znakov (green...) - Relativno nizka podjetniška proaktivnost zaradi vzorcev iz okolja (preferiranje varne zaposlitve, redko menjavanje služb) - Pomanjkanje lokacij za poslovne cone

	<ul style="list-style-type: none"> - Pretirano izčrpavanje rodovitne zemlje, ter po drugi strani uničevanje rodovitne zemlje zaradi drugih načinov rabe - Izguba lokalne identitete - Ozkoglednost, individualnost - Propadanje potencialnih turističnih objektov / znamenitosti
NEVARNOSTI	PRILOŽNOSTI
<ul style="list-style-type: none"> - Prehod v množični turizem - Informacijska družba, manjše zanimanje za agrarnost - Podnebne spremembe z ekstremnimi vremenskimi dogodki (suša, toča,...) - Pretirana globalizacija - Nenaklonjenost nacionalne in globalne politike podeželju - Neživljenjska zakonodaja - Birokratske ovire, tudi zakonske omejitve pri zavarovanih in varovanih območjih - Gospodarska nihanja zaradi globalnih dogodkov, kot so vojne - Neusklajeno delovanje različnih deležnikov/sectorjev - Nestrokovno kadrovanje - Mikrolokalni interesi ponudnikov, občin... - Netrajnost izvedenih projektov - Razprodaja naravnih virov - Negativni demografski trendi 	<ul style="list-style-type: none"> - Evropski, državni in lokalni razpisi za izvedbo projektov - pridobitev sofinanciranja - Enotna blagovna znamka - Energetska in prehranska samooskrba - Medgeneracijsko povezovanje - Večja prepoznavnost društvene, šolske in druge dejavnosti - Spletna platforma ali katalog ali borza vseh lokalnih ponudnikov na območju - Individualna samooskrba (OVE) - Še večje povezovanje/mreženje obrti, kmetijske in turistične ponudbe - Spodbujanje razvoja malih in srednje velikih podjetij z ustreznim podpornim okoljem - Prestrukturiranje regije - Gastronomija, predvsem s ponudbo lokalnih in tipičnih izdelkov - Stabilna in profesionalna organiziranost turizma v destinaciji ZSD - Oživitev kulturne in naravne dediščine, ki je še skrita - Prehod v trajnosten način delovanja območja - Oživitev vaških jeder - Oživitev praznih prostorov z NVO vsebinami - Ozaveščanje o podnebnih spremembah, o pomenu lokalne ponudbe - Digitalizacija v kmetijstvu, gospodarstvu, turizmu - Vzgoja in razvoj kadrov prihodnosti - Proizvodi z višjo dodano vrednostjo

4.2 Potrebe in potencial območja

V Zgornji Savinjski in Šaleški dolini gradimo na tradiciji naših prednikov za kakovostnejše, zeleno, digitalno in odporno prihodnost.

Na območju LAS imamo veliko uveljavljenega znanja, kvalitetnih človeških virov, sposobnosti posameznikov in prav zaradi tega želimo ohraniti identiteto območja in tukaj živečih ljudi ter njihovih običajev, navad. Nadgradili bomo tradicijo naših prednikov z izboljšanjem gospodarskih, socialnih in okoljskih izzivov ter uporabo inovativnih rešitev in digitalnih tehnologij. Na ta način bomo celostno pristopili k razvoju podeželja vse z namenom izboljšanja višje kakovosti življenja na podeželju. Konkurenčnost, zagotovljeno trajnostno gospodarjenje z naravnimi viri in izboljšanje prilagajanja podnebnim spremembam dosegamo za uravnotežen, trajnostni razvoj podeželskih gospodarstev in skupnosti.

Osnovni moto Lokalne razvojne strategije LAS Zgornje Savinjske in Šaleške doline je ohranitev vitalnega, poseljenega podeželja, ki omogoča kakovostno bivanje tukaj živečih ljudi in z inovativnimi rešitvami izboljšuje gospodarske, socialne in okoljske izzive našim zanamcem.

V strategiji razvoja Slovenije je na strani 17 in 18 zapisano: Ohranimo Slovensko podeželje, da ostane in postane vitalno, razvito, poseljeno in omogoča kakovostno bivanje za danes in jutri. Predvsem se usmerja na reševanje problematike zmanjševanja poseljenosti podeželja. Posebna pozornost je namenjena vključevanju starejših in medgeneracijskemu povezovanju, saj se podeželje sooča s hitrim staranjem prebivalstva. SLR LAS s tem zasleduje cilje strategije razvoja Slovenije.

Ker z motom Lokalne razvojne strategije stremimo k cilju ohranjanja vitalnosti in kakovostnega življenja na podeželju, lahko najdemo stične točke koncepta pametnih vasi na našem podeželju. Kaj pa sploh je »pametna vas«? Na spletni strani <https://skp.si/pametne-vasi-staticna-vsebina/definicija-pametnih-vasi> je »pametna vas« definirana kot podeželska skupnost, ki za izboljšanje gospodarskih, socialnih ali okoljskih izzivov uporablja inovativne rešitve in digitalne tehnologije. Pametne vasi tvorijo predvsem ljudje, ki prevzamejo pobudo in mobilizirajo lokalne potenciale za reševanje izzivov na podeželju. Pametna naselja se povezujejo z drugimi skupnostmi in akterji na podeželskih in mestnih območjih. Digitalne tehnologije so pomembno orodje, a ne edino za ohranjanje in razvoj podeželja v prihodnje (zapis tudi na spletni strani <https://www.ekodezela.si/revija-pametno-podezelje/podezelje-prihodnosti-pametne-vasi/>).

Tabela 12: Strateško načrtovanje po področjih glede na potrebe in potencial območja

Področje	Ključni problem	Razvojne možnosti in potrebe	Izzivi in priložnosti	Strateški cilj
Gospodarstvo, podjetništvo	<ul style="list-style-type: none"> - beg možganov - odseljevanje mladih zaradi delovnih mest v mestnih središčih - nepovezanost in neuskrajeno delovanje različnih inštitucij v prostoru, nepovezanost gospodarskih subjektov in kmetijskega sektorja (pridelovalci, predelovalci hrane..) -pristop sodobnih tehnoloških rešitev -pomanjkanje zahtevnejših znanj in storitev ter uporaba zahtevnih tehnologij 	<ul style="list-style-type: none"> - usmerjanje mladih k iskanju lastnega potenciala - mreženje ponudnikov storitev in produktov - podporno okolje omogoča nudenje storitev ciljnim skupinam -pridobivanje razvojnih sredstev za rešitev problema LAS pristop za sodobna znanja – več delati na potrebah mentorstva 	<ul style="list-style-type: none"> -spodbujanje realizacije inovativnih podjetniških idej -razvoj participativnega proračuna (inovativnost lokalnih skupnosti) - razvoj inovativnih podpornih instrumentov za razvoj podjetniške miselnosti -razvoj inovativnih programov za socialni in gospodarski razvoj ter dvig podjetniške kulture -spodbujanje sodelovanja in povezovanja podjetnikov -razvoj socialnega podjetništva in združništva -prenos, uvoz in širjenje dobrih podjetniških praks iz drugih območij, iz tujine -okrepitev konkurenčnosti MSP in kmetij -povezovanje institucij s podjetji/kmetijami (z namenom razvoja novih produktov za globalni trg) -spodbujanje uporabe finančnih instrumentov, namenjenih podjetništvu -okrepitev medsektorskega povezovanja za razvoj inovacij -spodbujanje ohranitve starih obrti in rokodelstva 	Okrepiti konkurenčnost gospodarstva – dvig dodane vrednosti

<p>Kmetijstvo, prehrana</p>	<ul style="list-style-type: none"> -zmanjšanje kmetijskih zemljišč v uporabi -zmanjšanje števila kmetijskih gospodarstev s kmetijskimi zemljišči -nepovezana ponudba -premalo skupnega trženja z dodano vrednostjo -še vedno je prevladujoča panoga živinoreja, poljedelstvo je v ozadju. 	<ul style="list-style-type: none"> -povečanje dodane vrednosti tako v ponudbi kot storitvah (mreženje ponudnikov storitev in ponudbe) -povezanost ponudbe in povpraševanja -uporaba digitalizacije v kmetijskem in živilskem sektorju - krepitev vaških jeder in mest za opolnomočenje tržnih mest - izkoriščenje endogenih potencialov podeželja (lokalne surovine, kot na primer les, možnost trajnostnega turizma, tradicionalna znanja,, izkušnje,...) -dvig lokalne samooskrbe -oživljanje starih običajev in navad v turistična doživetja -neizkoriščene kapacitete (mešane kmetije – pomanjkanje kompetenc za višjo dodano vrednost) 	<ul style="list-style-type: none"> -nove kmetijske tehnologije prilagojene ohranjanju narave -razvoj dodane vrednosti kmetijskih pridelkov in proizvodov -sodelovanje in povezovanje v proizvodnji in trženju v kmetijstvu, skupen nastop na trgu -okrepitev kmetijske samooskrbe -uvajanje novih tehnologij, vlaganje v tehnološko opremo -spodbujanje inovacij za prilagoditev kmetijstva podnebnim spremembam -krajšanje dobavnih verig -spodbujanje ekološkega kmetovanja in certificiranja ekološke proizvodnje ter predelave -boljši prenos znanja in inovacij v kmetijstvu -razvoj/nadgradnja osnovne infrastrukture za pomoč kmetom -ustvarjanje »zelenih« delovnih mest na področju pridelave, predelave in trženja lokalnih živil -diverzifikaciji dejavnosti na kmetijah, razvoj dodatnih dejavnosti (povezovanje z drugimi panogami) 	<p>Izboljšati konkurenčnost kmetijskega in živilskega sektorja</p>
-----------------------------	--	---	--	--

			<p>-promocija kmetijstva, spodbujanje mladih za odločanje za kmetijstvo, izboljšanje starostne strukture nosilcev kmet. gospodarstev</p> <p>-razvoj sistemov za souporabo kmetijske opreme</p> <p>-razvoj butičnega kmetijstva</p> <p>-povečanje produktivnosti v kmetijstvu</p> <p>-uvajanje svežega znanja, povečanje usposobljenosti</p> <p>-spodbujati uporabo finančnih instrumentov</p> <p>-izboljšanje tržne organiziranosti gozdno-lesne predelovalne verige</p>	
Turizem	<p>-Izrazita sezonskost</p> <p>-še vedno preslabo razvita podpora turistična infrastruktura</p> <p>-vzpostavljena turistična blagovna znamka premalo prepoznavna v širšem prostoru</p> <p>-na območju je razvita turistična in gastronomska ponudba, ki pa ni povezana in usmerjena v skupno trženje in promocijo</p> <p>-na območju sta prisotni dve vodilni destinaciji, ki sta</p>	<p>-s spremljajočo turistično in športno infrastrukturo lahko povečamo kvaliteto življenja tukaj živečih ljudi in hkrati povečamo dodatno ponudbo obiskovalcem</p> <p>-območje omogoča danosti za razvoj butičnega turizma</p> <p>-povezana turistična in gastronomska ponudba omogoča ponudbo v vseh štirih letnih časih</p> <p>- tradicija turistične dejavnosti in prisotnost tukaj živečih ljudi</p>	<p>-razvoj butičnega turizma</p> <p>-Trajnostna nadgradnja turistične infrastrukture – posodobitev »zelene« turistične infrastrukture</p> <p>-povezovanje razdrobljene ponudbe v turizmu, skupno trženje sorodnih izdelkov/storitev</p> <p>-povečanje prepoznavnosti, strateška promocija turističnih storitev</p> <p>-okrepitev možnosti zaposlovanja lokalnega</p>	<p>Ohraniti zeleno okolje in izboljšati konkurenčnost ponudbe za potrebe skupne celostne butične turistične destinacije – dvig dodane vrednosti.</p>

	<p>različno turistično vodeni in razviti</p> <ul style="list-style-type: none"> -pomanjkanje kvalitetnih usposobljenih turističnih kadrov, tudi turističnih vodnikov -nevarnost, da preidemo v množični turizem -male družinske podeželjske kmetije 	<p>omogoča kvalitetna turistična doživetja pakete</p> <ul style="list-style-type: none"> -povezanost turistične ponudbe podeželja in mesta -Ohranjanje naravne in kulturne dediščine podeželja kot snovno in nesnovno dobroto ter vključevanje v turistična doživetja, pakete 	<p>prebivalstva na področju turizma</p> <ul style="list-style-type: none"> -spodbujanje in razvijanje novih, inovativnih turističnih produktov za preprečitev sezonskosti -izkoristiti endogene potencialne -mreženje ponudnikov storitev in produktov -vzpostavitev zelenih delovnih mest -programska ponudba 	
Prostor in infrastruktura	<ul style="list-style-type: none"> -infrastruktura na podeželju še vedno zelo zaostaja za osnovno infrastrukturo v mestnem delu -v vaških jedrih je veliko zapuščenih objektov -kulturna dediščina podeželja v velikih primerih potrebna obnove in revitalizacije 	<ul style="list-style-type: none"> - iskanje vsebin za zapuščene objekte v vaških jedrih – oživljanje vaških jeder -ureditev spremljajoče infrastrukture za turizem, tržna mesta -energetska samooskrba (energetika, IKT, promet, sociala) 	<ul style="list-style-type: none"> -urejanje male infrastrukture (za prosti čas, kulturo, šport, rekreacijo) -vzpostavitev sodelavnih (coworking) prostorov, decentralizacija delovnih mest -vlaganja v obnovo in razvoj vasi, krepitev vaških jeder, tržnic kot prostora zbiranja, iskanje vsebin v zapuščenih objektih znotraj vasi -reaktivacija degradiranih in opuščeni objektov z novimi vsebinami in dejavnostmi -ohranjanje tipičnega izgleda naselij in vzdržen razvoj tipične podeželske krajine -spodbujanje uporabe naravnih gradbenih materialov -ohranjanje stavbne dediščine podeželja 	<p>Oživitev vaških jeder in posodobitev osnovne infrastrukture na način, da bo lahko sledila razvojnim trendom, omogočala nova delovna mesta in kvalitetno življenje za vse generacije</p>

			<ul style="list-style-type: none"> -ohranjanje stavbne dediščine z revitalizacijo objektov v tržne namene -uporaba obnovljivih virov (voda, les, sonce) -boljša pametna infrastruktura -vaška lipa v vsako vas 	
Varstvo okolja, narave, prilagajanje podnebnim spremembam	<ul style="list-style-type: none"> -na območju je premalo zavedanja o zmanjšanju odpadkov, varovanju okolja ter prilagajanju na podnebne spremembe - nezavedanje o možnosti pridobitve okoljskih znakov -premalo kvalitetnih pitnih virov 	<ul style="list-style-type: none"> -ohranitev naravnih danostih -dodajanje koristnih vsebin degradiranim območjem -pomen trajnostne mobilnosti -izkoristiti endogene potencialne -zmanjšanje porabe energije in optimiziranje toplote in električne energije -pridobitev okoljskih znakov -krožno gospodarstvo -regenerativno gospodarjenje: voda, zrak, prst Reciklaža stekla 	<ul style="list-style-type: none"> -omejitev okoljskega onesnaževanja in okolju škodljivih infrastrukturnih posegov -zmanjšati negativne vplive na kakovost površinskih in podzemnih voda -ozaveščanje prebivalcev o pomenu varovanja okolja in posledicah klimatskih sprememb -spodbujanje inovacij za varovanje okolja in zmanjševanje negativnih okoljskih vplivov -krepiti zavedanje o paradigmi 'zero waste' in spodbujati prakse v tej smeri - spodbujanje rabe obnovljivih virov in učinkovite rabe energije -ohranitev naravnih habitatov, vegetacije, biodiverzitete, ogroženih vrst -spodbujanje sajenja starih avtohtonih sort 	Razviti odporno in zdravo podeželje, ki spodbuja kakovostno življenje v ravnovesju med mestom in podeželjem

			<ul style="list-style-type: none"> -razvoj rešitev na področju ponovne rabe oz. uporabe naravnih materialov -ustvarjanje novih (zelenih) delovnih mest na osnovi endogenih potencialov okolja -ustvarjanje in oživetev zelenih površin v urbanih in podeželskih središčih -razvoj okolju prijazne in trajnostne mobilnosti, prilagojene podeželju -izboljšanje in prilagoditev sistema javnega prevoza -blaženje okoljskih posledic rabe fosilnih goriv in omejevanje odvisnosti od klasičnih energetske virov -spodbujati trajnostno rabo razpoložljivih virov ter učinkovito rabo energije 	
Sociala, medgeneracijsko sodelovanje	<ul style="list-style-type: none"> -staranje prebivalstva -premalo medgeneracijskega sodelovanja 	<ul style="list-style-type: none"> -dvig kvalitete življenja prebivalcev -krepitev obstoječih in novih programov za ranljive skupine -izboljšanje življenjskega sloga prebivalstva -posodobitev rekreacijske površine -ozaveščanje prebivalcev o pomenu dediščine kot gradniku identitete podeželja 	<ul style="list-style-type: none"> -spodbujanje socialne povezanosti prebivalstva, vključevanje ranljivih skupin in priseljencev -dvig kakovosti bivanja na podeželju -oživljanje vasi, vaškega načina življenja -krepitev medgeneracijskega sožitja, spodbujanje 	Vzpostaviti kvalitetno življenje za vse generacije prebivalstva

		-decentralizacija organizacije	<p>prostovoljstva, medsoseske pomoči</p> <p>-prilagajanje demografskim spremembam (staranje prebivalstva)</p> <p>-razvoj programov za krepitev identitete podeželja</p> <p>-razvoj programov za širjenje socialne mreže podeželskega prebivalstva</p> <p>-razvoj programov aktivacije za neaktivne in brezposelne, vključno z vseživljenjskim izobraževanjem</p> <p>-vključevanje tradicionalnih znanj starejših ljudi v možnosti za razvoj dopolnilnih dejavnosti</p> <p>-razvoj programov mladinskega dela, neformalnega učenja za podeželsko mladino</p> <p>-krepitev podpornega okolja za profesionalizacijo NVO, ki naslavljajo izzive podeželja</p> <p>-preprečevanje izseljevanja mlajše generacije</p> <p>-razvoj storitev mobilnih ambulant za pomoč ostarelim na domu</p> <p>-razvoj sistemov telemedicine</p> <p>-nadgradnja programov, zdravstvenih in socialnih storitev za starejše, dolgotrajna oskrba</p>	
--	--	--------------------------------	---	--

			<ul style="list-style-type: none"> -razvoj skupnostnih oblik pomoči za starejše -izboljšanje dostopa do storitev, zlasti v ruralnih središčih -celostne storitve za starejše (osebna nega, oskrba na domu) 	
Nevladne organizacije in društva	<ul style="list-style-type: none"> -premajhno povezovanje med NVO -ni ustreznih prostorov za vsebine NVO -slabo znanje za pridobivanje evropskih in drugih sredstev sofinanciranja za vsebine NVO 	<ul style="list-style-type: none"> -iskanje razpisov za sofinanciranje dejavnosti NVO -kadrovska okrepitev NVO – vključitev predvsem mladih 	<ul style="list-style-type: none"> -oživitev starih, zapuščenih objektov z vsebinami NVO -povezovanje NVO z drugimi sektorji -oživitev društvene dejavnosti za ohranitev identitete 	Okrepiti nevladne organizacije za potrebe ohranitve identitete območja
digitalizacija	<ul style="list-style-type: none"> -podeželsko okolje je še vedno slabše digitalno razvito napram mestnemu delu območja -splošno pomanjkanje digitalnih rešitev na podeželju 	<ul style="list-style-type: none"> - digitalne rešitve na področju turizma, zdravstva, medgeneracijskega sodelovanja, kmetijstva... 	<ul style="list-style-type: none"> -ustvarjanje digitalnih, pametnih delovnih mest -izboljšanje komunikacijske infrastrukture na odročnih območjih -izboljšati pokritost s širokopasovnim internetnim omrežjem -izboljšanje stopnje digitalne spretnosti prebivalstva -digitalizacija storitev za občane 	Vključevanje digitalnih rešitev na podeželju (zdravstvo, kmetijstvo, podjetništvo, turizem...)

5. Opis SLR, njenih ciljev in ukrepov, vključno z določitvijo mejnikov in ciljnih vrednosti kazalnikov

Vizija območja: Ponosni predniki prihodnjih generacij
--

Izhajajoč iz natančnejše analize stanja in natančnejše preučitve terena, smo si za doseg izvedbe Lokalne razvojne strategije zastavili tri ključne razvojne cilje in sicer:

1. Krepitev odpornosti in povečanje konkurenčnosti podeželja
2. Prilagajanje podnebnim spremembam, varstvo okolja in narave
3. Višja kakovost življenja na podeželju

Znotraj vsakega razvojnega cilja smo določili ukrepe za doseg ciljev, skupaj 6 ukrepov.

Tabela 13: Predvideni ukrepi za doseg zastavljenih razvojnih ciljev

Razvojni cilj	Ukrep za doseg cilja
Razvojni cilj 1: Krepitev odpornosti in povečanje konkurenčnosti podeželja	Ukrep 1: Večja dodana vrednost podeželja (dvig dodane vrednosti kmetijskim in gozdarskim proizvodom ter razvoj novih gospodarskih dejavnosti)
	Ukrep 2: izboljšanje storitev in infrastrukture za konkurenčnejše okolje
	Ukrep 3: Povečanje lokalne samooskrbe
	Ukrep 4: Vzpostavitev inovativnih rešitev za doseg koncepta pametnih vasi
Razvojni cilj 2: Prilagajanje podnebnim spremembam, varstvo okolja in narave	Ukrep 5: Trajnostno, zeleno in zdravo okolje
Razvojni cilj 3: Višja kakovost življenja na podeželju	Ukrep 6: Okrepiti socialno vključenost, sodelovanje in povezovanje prebivalcev podeželja - vrnitev družabnega in socialnega življenja na vasi

5.1 Opis ciljev in ukrepov SLR, vključno z določitvijo mejnikov in ciljnih vrednosti kazalnikov

Na območju LAS Zgornje Savinjske in Šaleške doline bo Strategija lokalnega razvoja sledila:

- K specifičnemu cilju »SC8: spodbujanje zaposlovanja, rasti, enakosti spolov, vključno s participacijo žensk v kmetovanju, socialne vključenosti in lokalnega razvoja na podeželju, vključno s krožnim biogospodarstvom in trajnostnim gozdarstvom« v sklopu Strateškega načrta skupne kmetijske politike 2023 – 2027 (IRP 26 LEADER) in
- K specifičnem cilju 9.2: Spodbujanje celostnega in vključujočega socialnega, gospodarskega in okoljskega lokalnega razvoja, kulture, naravne dediščine, trajnostnega turizma in varnosti na območjih, ki niso mestna območja v sklopu Program za izvajanje Evropske kohezijske politike v obdobju 2021 – 2027.

Območje LAS lahko črpa sredstva iz Evropskega sklada za regionalni razvoj (ESRR) in Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja (EKSRP).

Projekti v sklopu SLR LAS bodo k SN SKP 2023 – 2027 prispevali na način, da bodo prepoznani na območju LAS z izkazom dodane vrednosti območja, skupnega interesa in inovativne značilnosti narave projekta. V primeru, da se bo projekt lahko izvajal tudi preko drugih intervencij v sklopu SN SKP 2023 – 2027, se preko pristopa LEADER/CLLD ne bo mogel izvajati. Ker se je v razpravah za izvedbo SLR pokazala potreba po večji samooskrbnosti podeželja, večjem povezovanju, sodelovanju, bomo pozorni na dejstvo, da se v primeru načrtnega regijskega pristopa povezovanja lokalnih proizvodov s poudarkom na ekoloških proizvodih in prijave na IRP25 intervencijo, tovrstnega povezovanja v sklopu pristopa LEADER/CLLD ne bo podpiralo.

Usklajenost SLR z razvojnimi strategijami in politikami:

Strategija razvoja Slovenije 2030, potrjena leta 2017

	Prispevek k SLR LAS
Cilj 1: Zdravo in aktivno življenje	Ukrep 2, ukrep 3, ukrep 6
Cilj 2: Znanje in spretnosti za kakovostno življenje in delo	ukrep 6
Cilj 3: Dostojno življenje za vse	Ukrep 1, ukrep 3, ukrep 4, ukrep 6
Cilj 4: Kultura in jezik kot temeljna dejavnika nacionalne identitete	Ukrep 6
Cilj 5: Gospodarska stabilnost	Ukrep 1, ukrep 2, ukrep 3
Cilj 6: Konkurenčen ter družbeno odgovoren podjetniški in raziskovalni sektor	Ukrep 1, ukrep 2, ukrep 3
Cilj 7: Vključujoč trg dela in kakovostna delovna mesta	Ukrep 1, ukrep 2, ukrep 3
Cilj 8: Nizkoogljivo krožno gospodarstvo	Ukrep 1, ukrep 5
Cilj 9: Trajnostno in učinkovito upravljanje z naravnimi viri	Ukrep 5
Cilj 10: Zaupanja vreden pravni sistem	/
Cilj 11: Varna in globalno odgovorna Slovenija	Ukrep 6
Cilj 12: Učinkovito upravljanje in kakovostne javne storitve	Ukrep 1, ukrep 6

Politične usmeritve EK 2019-2024

	Prispevek k SLR LAS
Usmeritev 1: Evropski zeleni dogovor	Ukrep 5
Usmeritev 2: Digitalna Evropa	Ukrep 1
Usmeritev 3: Socialna pravičnost in blaginja	Ukrep 6
Usmeritev 4: Močnejša Evropa v svetu	Ukrep 1

Usmeritev 5: Zaščita evropskih državljanov in vrednot	Ukrep 6
Usmeritev 6: Krepitev evropske demokracije	Ukrep 6

Dolgoročna vizija za podeželska območja EU – do močnejših, povezanih, odpornih in uspešnih podeželskih območij do leta 2040, EK, 2021

V sklopu SLR bomo prispevali k dolgoročni viziji za podeželska območja z omogočanjem dostopom do storitve vsem z novimi digitalnimi rešitvami, diverzifikacijo v nekmetske dejavnosti in odpornostjo na podnebne spremembe. Za doseg močnejšega, uspešnejšega in odpornejšega podeželskega območja bomo preko SLR spodbujali večjo dodano vrednost, vzpodbujali izvedbo koncepta pametnih vasi, okoljsko trajnost in socialno vključenost ter povezovanje lokalnih prebivalcev.

	Prispevek k SLR LAS
Močnejša podeželska območja	Ukrep 1, ukrep 3
Povezana podeželska območja	Ukrep 2, ukrep 4, ukrep 6
Odporna podeželska območja, ki spodbujajo blaginjo	Ukrep 1, ukrep 3, ukrep 5
Uspešna podeželska območja	Ukrep 1, ukrep 2, ukrep 3

Regionalni razvojni program Savinjske regije 2021 – 2027

	Prispevek k SLR LAS
Cilj 1: Pametna Savinjska regija	Ukrep 1, ukrep 4
Cilj 2: Zelena Savinjska regija	Ukrep 5
Cilj 3: Povezana Savinjska regija	Ukrep 2
Cilj 4: Savinjska regija za ljudi	Ukrep 6
Cilj 5: Celostni razvoj in upravljanje Savinjske regije	Ukrep 4
Cilj 6: Pravičen prehod premogovne regije SAŠA	/

Območni razvojni program Savinjsko – Šaleške regije za obdobje 2021 – 2027

	Prispevek k SLR LAS
Pametnejša in trajnejša SAŠA	Ukrep 1, ukrep 4
Nizkoogljična, zelena in povezana SAŠA	Ukrep 2, ukrep 5
Bolj socialna SAŠA	Ukrep 6
SAŠA trajnostnega in celovitega razvoja	Ukrep 4
SAŠA za pravičen prehod	/

Strategija »Od vil do vilic« za pravičen, zdrav in okolju prijazen prehranski sistem

	Prispevek k SLR LAS
Zagotavljanje trajnostne proizvodnje hrane	Ukrep 1, ukrep 3
Zagotavljanje prehranske varnosti	Ukrep 3
Spodbujanje trajnostne predelave hrane, trgovine na debelo, trgovine na drobno, gostinstva in živilskostoritvenih praks	Ukrep 1
Spodbujanje trajnostne porabe hrane ter omogočanje prehoda na zdrave in trajnostne načine prehranjevanja	Ukrep 1, ukrep 2, ukrep 3, ukrep 5
manjšanje izgube hrane in količine zavržene hrane	Ukrep 1, ukrep 3
Preprečevanje goljufij s hrano vzdolž verige preskrbe s hrano	/

Dodana vrednost LEADER /CLLD za območje LAS je v inovativnem pristopu SLR po konceptu pametnih vasi, preko katerega bomo:

- Izboljšali kvaliteto življenja,
- Izboljšali gospodarske, socialne in okoljske izzive,
- Povečali dodano vrednost podeželja,
- Povečali uporabo digitalnih tehnologij, digitalnih rešitev.

Do sedaj koncept pametnih vasi na območju še nismo povezali v celoto na način izvedbe strategije. Veliko projektov na območju se je že do sedaj izvajalo po konceptu, vendar nismo povezali območja na ta način. Želimo ohraniti vitalno, poseljeno podeželje, ki bo omogočalo kakovostno bivanje tukaj živečih ljudi. Tako bomo z inovativnimi pristopi okrepili odpornost in povečali konkurenčnost podeželja za potrebe višje kakovosti življenja. Gradili bomo na prednostih in priložnostih lastnega okolja ter na ta način presegli pomanjkljivosti. Pametne vasi so pot do zelene, digitalne in odporne prihodnosti podeželja (zapis na <https://pametne-vasi.info/>) in prav celovit pristop k ciljem koncepta pametnih vasi bo na našem območju predstavljal inovativen pristop dodane vrednosti strategije.

Instrument LEADER/LEADER/CLLD za območje naše LAS predstavlja dodano vrednost preko spodbujanja zaposlovanja in podjetništva, razvoja osnovnih storitev, socialne vključenosti, dviga kakovosti življenja, razvoja manjše infrastrukture na podeželju, okoljskih in podnebnih rešitev,... Predstavlja nam orodje za spodbujanje skupnega lokalnega razvoja po pristopu "od spodaj navzgor", obenem pa nam omogoča večjo prilagodljivost in odgovarja na dejanske potrebe lokalnega območja, kar je ključnega pomena za razvoj. Pristop nam bo omogočil boljše individualne rešitve in dosegel deležnike/akterje na podeželju, ki bi bili sicer drugače izključeni iz razvojnih pobud. Omogočil nam bo vir finančnih sredstev za izvedbo projektov, ki bodo imeli multiplikativne učinke v lokalnem okolju in spodbujanje angažiranosti na lokalni ravni.

HEMA INTERVENCIJSKE LOGIKE

Vzpostaviti kvalitetno življenje za vse generacije prebivalstva in spodbujanje aktivnega življenjskega sloga in večje socialne vključenosti

Ohranjanje identitete območja

Dvig kakovosti storitev podpornega okolja

Izboljšati konkurenčnost kmetijskega in živilskega sektorja in okrepiti konkurenčnost gospodarstva

Oživitev vaških jeder in revitalizacija opuščenih objektov

Opolnomočenje tržnih mest

Doseganje koncepta pametnih vasi z vključitvijo digitalnih rešitev

Spodbujanje trajnostnega / butičnega turizma in vzpostavljanje podporne turistične infrastrukture

Povečanje okoljske trajnosti in prilaganje podnebnim spremembam

Specifični cilj 9.2 ESRR:
Spodbujanje celotnega in vključujočega socialnega, gospodarskega in okoljskega lokalnega razvoja, kulture, naravne dediščine, trajnostnega turizma in varnosti na območjih, ki niso mestna območja.

Specifični cilj 8 EKSRP:
Spodbujanje zaposlovanja, rasti, enakosti spolov, vključno s participacijo žensk v kmetovanju, socialne vključenosti in lokalnega razvoja na podeželju, vključno s krožnim biogospodarstvom in trajnostnim gozdarstvom.

Razvojni cilj 1: Krepitev odpornosti in povečanje konkurenčnosti podeželja

Razvojni cilj 2: Prilagajanje podnebnim spremembam varstvo okolja in narave

Razvojni cilj 3: Višja kakovost življenja na podeželju

Ukrep 1: Večja dodana vrednost podeželja

Ukrep 2: Izboljšanje storitev in infrastrukture za konkurenčnejše okolje

Ukrep 3: Povečanje lokalne samooskrbe

Ukrep 4: Vzpostavitev inovativnih rešitev za doseg koncepta pametnih vasi

Ukrep 5: Trajnostno, zeleno in zdravo okolje

Ukrep 6: Okrepiti socialno vključenost, sodelovanje in povezovanje prebivalcev podeželja

- **Kazalnik EKSRP; R.37** Rast in delovna mesta na podeželju: nova delovna mesta, ki prejemajo podporo v okviru projektov SKP
- **Kazalnik EKSRP; R.39** Razvoj podeželskega gospodarstva: število podeželskih podjetij, vključno z podjetji na področju biogospodarstva, razvitih s podporo v okviru SKP
- **Kazalnik ESRR;** Število podprtih oziroma vzpostavljenih zaposlitev / mrež /dogodkov / produktov, ki so namenjeni spodbujanju lokalnega podjetništva (razen nosilcev dejavnosti na kmetiji)

- **Kazalnik EKSRP; R.41** Povezovanje evropskega podeželja: število prebivalcev, ki ima koristi od boljšega dostopa storitev in infrastrukture zaradi podpor iz SKP
- **Kazalnik ESRR;** Število inovativnih partnerstev/ programov / mrež za spodbujanje in oblikovanje zdravega in aktivnega življenjskega sloga
- **Kazalnik ESRR;** Površina prenovljenih / obnovljenih javnih površin za skupno rabo

- **Kazalnik EKSRP; R.27** Okoljska ali podnebna uspešnost zaradi naložb na podeželju: število operacij, ki prispevajo k ciljem na področju okoljske trajnosti ter doseganje blaženja podnebnih sprememb in prilagajanja narje na podeželju
- **Kazalnik ESRR;** Število podprtih lokalnih turističnih prireditvev / produktov / storitev / programov / modelov / publikacij

- **Kazalnik EKSRP; R.40** Pametni prehod podeželskega gospodarstva: število strategij pametnih vasi, ki prejemajo podporo

- **Kazalnik EKSRP; R.27** Okoljska ali podnebna uspešnost zaradi naložb na podeželju: število operacij, ki prispevajo k ciljem na področju okoljske trajnosti, ter doseganje blaženja podnebnih sprememb in prilagajanje na njih na podeželju
- **Kazalnik ESRR;** Število podprtih dejavnosti / dogodkov / produktov / objektov, ki so namenjeni varovanju naravne in kulturne dediščine
- **Kazalnik ESRR;** Število izobraževanj / usposabljanj / programov / produktov, ki so namenjeni varovanju okolja in zdravja ter ozaveščanju lokalnega prebivalstva za izboljšanje stanja okolja in zdravja

- **Kazalnik ESRR;** Število inovativnih partnerstev / programov za oblikovanje mreže storitev za spodbujanje ukrepov aktivnega staranja in vključevanja drugih ranljivih skupin
- **Kazalnik EKSRP; R.42** Spodbujanje socialne vključenosti: število oseb, zajetih v projekte socialnega vključevanja, ki prejemajo podporo

Ukrepi SLR in izbira kazalnikov

Razvojni cilj 1: Krepitev odpornosti in povečanje konkurenčnosti podeželja

Ukrep (vpišite)	Kazalnik (izberite iz spodnjega seznama)	Sklad	Dosežena vrednost kazalnika na dan 31. 12. 2025 za EKSRP/31. 12. 2024 za ESRR	Ciljna vrednost kazalnika na dan 31. 12. 2029
Ukrep 1: Večja dodana vrednost podeželja	R.37 Rast in delovna mesta na podeželju: nova delovna mesta, ki prejemajo podporo v okviru projektov SKP	EKSRP	0	1
	R.39 Razvoj podeželskega gospodarstva: število podeželskih podjetij, vključno s podjetji na področju biogospodarstva, razvitih s podporo v okviru SKP	EKSRP	0	1
	Število podprtih oziroma vzpostavljenih zaposlitev /mrež /dogodkov / produktov, ki so namenjeni spodbujanju lokalnega podjetništva (razen nosilcev dejavnosti na kmetiji)	ESRR	0	1
Ukrep 2: Izboljšanje storitev in infrastrukture za konkurenčnejše okolje	R.41 Povezovanje evropskega podeželja: število prebivalcev, ki ima koristi od boljšega dostopa storitev in infrastrukture zaradi podpor iz SKP	EKSRP	0	100
	Število inovativnih partnerstev / programov /mrež za spodbujanje in oblikovanje zdravega in aktivnega življenjskega sloga	ESRR	0	1
	Površina prenovljenih /obnovljenih javnih površin za skupno rabo	ESRR	0	20 m ²
Ukrep 3: Povečanje lokalne samooskrbe	R.27 Okoljska ali podnebna uspešnost zaradi naložb na podeželju: število operacij, ki prispevajo k ciljem na področju okoljske trajnosti, ter doseganje blaženja podnebnih sprememb in prilagajanja nanje na podeželju	EKSRP	0	1
	Število podprtih lokalnih turističnih prireditev /produktov /storitev/programov /modelov /publikacij	ESRR	0	1

Ukrep 4: Vzpostavitev inovativnih rešitev za doseg koncepta pametnih vasi	R.40 Pametni prehod podeželskega gospodarstva: število strategij pametnih vasi, ki prejemajo podporo	EKSRP	1	1
--	---	--------------	----------	----------

Razvojni cilj 2: Prilagajanje podnebnim spremembam, varstvo okolja in narave

Ukrep (vpišite)	Kazalnik (izberite iz spodnjega seznama)	Sklad	Dosežena vrednost kazalnika na dan 31. 12. 2025 za EKSRP/31. 12. 2024 za ESRR	Ciljna vrednost kazalnika na dan 31. 12. 2029
Ukrep 5: Trajnostno, zeleno in zdravo okolje	R.27 Okoljska ali podnebna uspešnost zaradi naložb na podeželju: število operacij, ki prispevajo k ciljem na področju okoljske trajnosti, ter doseganje blaženja podnebnih sprememb in prilagajanje na njih na podeželju	EKSRP	0	1
	Število podprtih dejavnosti /dogodkov / produktov /objektov, ki so namenjeni varovanju naravne in kulturne dediščine	ESRR	0	1
	Število izobraževanj / usposabljanj / programov / produktov /, ki so namenjeni varovanju okolja in zdravja ter ozaveščanju lokalnega prebivalstva za izboljšanje stanja okolja in zdravja	ESRR	0	1

Razvojni cilj 3: Višja kakovost življenja na podeželju

Ukrep (vpišite)	Kazalnik (izberite iz spodnjega seznama)	Sklad	Dosežena vrednost kazalnika na dan 31. 12. 2025 za EKSRP/31. 12. 2024 za ESRR	Ciljna vrednost kazalnika na dan 31. 12. 2029
Ukrep 6: Okrepiti socialno vključenost, sodelovanje in povezovanje prebivalcev podeželja	Število inovativnih partnerstev / programov za oblikovanje mreže storitev za spodbujanje ukrepov aktivnega staranja in vključevanja drugih ranljivih skupin	ESRR	0	1
	R.42 Spodbujanje socialne vključenosti: število oseb, zajetih v projekte socialnega vključevanja, ki prejemajo podporo	EKSRP	0	30

Kazalniki za sklad EKSRP in ESRR

Kazalnik	Sklad
R.27 Okoljska ali podnebna uspešnost zaradi naložb na podeželju: število operacij, ki prispevajo k ciljem na področju okoljske trajnosti, ter doseganje blaženja podnebnih sprememb in prilagajanja nanje na podeželju	EKSRP
R.37 Rast in delovna mesta na podeželju: nova delovna mesta, ki prejemajo podporo v okviru projektov SKP	EKSRP
R.39 Razvoj podeželskega gospodarstva: število podeželskih podjetij, vključno s podjetji na področju biogospodarstva, razvitih s podporo v okviru SKP	EKSRP
R.40 Pametni prehod podeželskega gospodarstva: število strategij pametnih vasi, ki prejemajo podporo	EKSRP
R.41 Povezovanje evropskega podeželja: delež podeželskega prebivalstva, ki ima koristi od boljšega dostopa do storitev in infrastrukture zaradi podpore iz SKP	EKSRP
R.42 Spodbujanje socialne vključenosti: število oseb, zajetih v projekte socialnega vključevanja, ki prejemajo podporo	EKSRP
Število podprtih oziroma vzpostavljenih zaposlitev/mrež/dogodkov/produktov, ki so namenjeni spodbujanju lokalnega podjetništva (razen nosilcev dejavnosti na kmetiji)	ESRR
Število podprtih lokalnih turističnih prireditev/produktov/storitev/programov/modelov/publikacij	ESRR
Število podprtih dejavnosti/dogodkov/produktov/objektov, ki so namenjeni varovanju naravne in kulturne dediščine	ESRR
Površina prenovljenih/obnovljenih javnih površin za skupno uporabo	ESRR
Število izobraževanj/usposabljanj/programov/produktov, ki so namenjeni varovanju okolja in zdravja ter ozaveščanju lokalnega prebivalstva za izboljševanje stanja okolja in zdravja	ESRR
Število inovativnih partnerstev/programov/mrež za spodbujanje in oblikovanje zdravega in aktivnega življenjskega sloga	ESRR
Število izvedenih programov/delavnic/prireditev/dogodkov/usposabljanj/izobraževanj, namenjenih za socialno vključenost starejših, mladih in drugih ranljivih skupin	ESRR
Število inovativnih partnerstev/programov za oblikovanje mreže storitev za spodbujanje ukrepov aktivnega staranja in vključevanja drugih ranljivih skupin	ESRR

Opis ukrepov

Zastavljeni ukrepi v SLR izhajajo iz opredelitve območja in analize lokalnih razvojnih potreb in potencialov območja ter naslavljajo dejanske izzive območja. Po pristopu LEADER/CLLD se bo izvedbo projektov ločilo od možnosti podpor SKP in ostalih mehanizmov.

Za sklad EKSRP predvideni ukrepi prispevajo k naslednjim temam v sklopu specifičnega cilja »Spodbujanje zaposlovanja, rasti, enakosti spolov, vključno s participacijo žensk v kmetovanju, socialne vključenosti in lokalnega razvoja na podeželju, vključno s krožnim biogospodarstvom in trajnostnim gozdarstvom:

Tema intervencije LEADER v sklopu EKSRP	Ukrep SLR, ki naslavlja temo intervencije
Socialna vključenost vseh prebivalcev na podeželju	Ukrep 6
Spodbujanje zaposlovanja ter podjetništva na podeželju	Ukrep 1
Razvoj osnovnih storitev	Ukrep 1, ukrep 2, ukrep 3, ukrep 4, ukrep 6
Dvig kakovosti življenja	Ukrep 6
Razvoj manjše infrastrukture na podeželju	Ukrep 1, ukrep 2, ukrep 3, ukrep 4, ukrep 5, ukrep 6
Razvoj koncepta Pametnih vasi	Ukrep 4
Okoljske in podnebne rešitve na podeželju	Ukrep 5
Spodbude ekološkemu (idr.) kmetovanju	Ukrep 1, ukrep 3
Socialna vzdržnost in enakopravno vključevanje različnih partnerjev	Ukrep 6
Inovativnost	Ukrep 1, ukrep 3, ukrep 5, ukrep 6

Za sklad ESRR predvideni ukrepi prispevajo k Specifičnemu cilju »Spodbujanje celostnega in vključujočega socialnega, gospodarskega in okoljskega lokalnega razvoja, kulture, naravne dediščine, trajnostnega turizma in varnosti na območjih, ki niso mestna območja.

Vsebine v sklopu ESRR	Ukrep SLR, ki naslavlja temo za sklad ESRR
Podpora trajnostnim oblikam lokalnega podjetništva, inovacijam, turizmu, varovanju naravne in kulturne dediščine	Ukrep 1, ukrep 3, ukrep 5
Revitalizacija javnih površin za skupno uporabo, preventivi in varovanju zdravja	Ukrep 2, Ukrep 6
Medgeneracijsko sodelovanje, krepitev kompetenc, skrbi za starejše, mlade in druge prikrajšane skupine	Ukrep 2, Ukrep 6
Socialna vključenost	Ukrep 6

Ukrep 1: Večja dodana vrednost podeželja – dvig dodane vrednosti kmetijskim in gozdarskim proizvodom ter razvoj novih gospodarskih dejavnosti

Iz SWOT analize so razvidne slabosti, kot so pomanjkanje delovne sile, prodaja izdelkov in pridelkov v tujino namesto v lokalno okolje, beg možganov, slabo sledenje globalizacijskim trendom in zato je prav, da te slabosti odpravimo. Bruto domači proizvod in bruto dodana vrednost na zaposlenega ter neto razpoložljiv dohodek na prebivalca je še vedno pod slovenskim povprečjem. Zmanjšuje se število kmetijskih gospodarstev.

Za ohranjanje vitalnega okolja in krepitev odpornosti ter povečanje konkurenčnosti je potrebno spodbujati gospodarske, kmetijske in gozdarske dejavnosti, ki bodo prispevale k aktivaciji in razvoju endogenih potencialov lokalnega okolja in s tem prispevale k povečevanju dodane vrednosti, ohranjanju obstoječih oziroma ustvarjanju novih delovnih mest in izhodov v zaposlitev. Endogeni potenciali lokalnega okolja so v lokalnih znanjih, virih in materialih.

Za območje LAS je podjetništvo na kmetijah izjemnega pomena, saj poleg gospodarskih, prinaša tudi okoljske učinke in pomeni ohranjanje kmetijskih zemljišč in kulturne krajine podeželja. V odmaknjenih predelih območja podjetništvo in nekmetijske dejavnosti kmetije ohranja vitalne.

V sklopu ukrepa je lahko merjeno število projektov, ki bodo vključevali elemente digitalizacije za potrebe večje dodane vrednosti podeželja. Lahko gre za ustvarjanje digitalnih pametnih delovnih mest,

digitalizacijo storitev za občane in drugo vključevanje digitalnih rešitev (zdravstvo, kmetijstvo, podjetništvo, turizem...).

Projekti, povezani z vsebino ESRR bodo v okviru Ukrepa 1 naslavljali podporo inovacijam, turizmu, dodani vrednosti trajnostnim oblikam lokalnega podjetništva.

Ukrep je namenjen:

- podjetnikom in kmetijskim gospodarstvom, ki želijo okrepiti, opolnomočiti in povečati konkurenčnost endogenih potencialov ter izboljšati storitve na račun digitalizacije (design, nabavne poti, tržni pristopi, nadgradnja in uporaba tradicionalnih znanj in veščin...)
- malim in srednje velikim podjetjem, tudi podjetjem s področja biogospodarstva, ki razmišljajo o povečanju dodane vrednosti lokalnim proizvodom
- javnim inštitucijam in nepridobitnim organizacijam kot podpornemu okolju za potrebe spodbujanja lokalnega podjetništva, diverzifikacije v kmetijstvu in digitalnim rešitvam.

Planirana področja in aktivnosti znotraj ukrepa 1: »pametno« kmetijstvo, digitalne platforme, izgradnja manjše infrastrukture za potrebe povečanja dodane vrednosti kmetijskim in gozdarskim proizvodom ter gospodarskim dejavnostim, socialno podjetništvo, krožno gospodarstvo, prehod na zeleno gospodarstvo, gospodarstvo na biološki osnovi, turizem, inovativno podjetništvo, ustvarjanje dodatnih delovnih mest, dodatne dejavnosti na kmetijskih gospodarstvih, centru na daljavo, skupna uporaba strojev, storitev itd.

Realizacija Ukrepa »Večja dodana vrednost podeželja« bo merjena preko:

- Število ohranjenih in število novih delovnih mest

Merjena bodo ohranjena delovna mesta in nova delovna mesta na podeželju, ki bodo nastala zaradi podpore v dodano vrednost kmetijskim in gozdarskim proizvodom ter razvoju novih gospodarskih dejavnosti. Gre za dejansko ustvarjeno delovno mesto v podprtem projektu, izraženim v PDM (ekvivalent polne delovne moči).

- Število podeželskih podjetij, vključno s podjetji na področju biogospodarstva, ki prispevajo k večji dodani vrednosti na podeželju

Merjena bo dodana vrednost na podeželju za mala in srednje velika podjetja, nepridobitne organizacije, javne organe, diverzifikacijo kmetijskih gospodarstev za razvoj podjetij podeželskega gospodarstva (razen podpore kmetijstvu, tj. primarni kmetijski proizvodnji), vključno s podjetji biogospodarstva. Ta kazalnik ni omejen na novo ustanovljena podjetja.

Biogospodarstvo je po definiciji gospodarstvo, ki temelji na trajnostni proizvodnji obnovljivih bioloških virov in njihovi predelavi v hrano, krmo, vlakna, materiale, kemikalije in bioenergijo z učinkovitimi oziroma inovativnimi tehnologijami. Stranski proizvodi in ostanki predelovalne industrije, katere primarni vir je biomasa, torej postanejo surovine v procesih nadaljnje pretvorbe biomase v različne produkte. Nove tehnologije razklopa biomase in vključevanje nastalih gradnikov v bio-osnovane materiale (npr. ekstrakti, nanomateriali, biopolimeri) omogočajo vstop v nove verige vrednosti (npr. zdravje, pametna embalaža). S pojmom »biogospodarstvo« je povezano tudi krožno gospodarstvo. To gradi na novem vzorcu proizvodnje in potrošnje ter temelji na konceptu pozitivnega snovnega kroga, ki se usmerja v ponovno uporabo, popravilo in recikliranje obstoječih materialov in izdelkov (Vir: Navodila za EKSRP – kazalniki rezultata za sklad EKSRP, MKGP, maj 2023).

Kot biogospodarstvo se bo v sklopu SLR podpiralo večsektorsko povezovanje za potrebe nastanka novih verig vrednosti, novih produktov, procesov in tehnologij.

- Število podprtih oz. vzpostavljenih zaposlitev/mrež/dogodkov/produktov/, ki so namenjeni spodbujanju lokalnega podjetništva (razen nosilcev dejavnosti na kmetiji)

Merjena bodo vzpostavljena nova delovna mesta na podeželju in podpore (vzpostavljene mreže, dogodki, produkti), ki prispevajo k spodbujanju lokalnega podjetništva za krepitev odpornosti in povečanja konkurenčnosti podeželja.

Ukrep 2: Izboljšanje storitev in manjše infrastrukture za konkurenčnejše okolje

Območje obeh dolin ima bogato naravno, kulturno in tehniško dediščino, ki ostaja premalo izkoriščena, oziroma ta dediščina ni dovolj povezana z že urejeno infrastrukturo in storitvami. Še vedno je zaznati potrebo po razvoju programov in infrastrukture za rekreacijo, turizem in prosti čas. Opazna je potreba po investicijah v podporno infrastrukturo in storitve za konkurenčnejše podjetništvo na podeželju.

Ukrep se nanaša na ureditev spremljajoče infrastrukture in storitev za potrebe odpornejšega in konkurenčnejšega turizma, kmetijstva in lokalnega podjetništva. Podpora je namenjena vzpostavitvi novih podjetniških programov in storitev ter paketov doživetij v turistični dejavnosti. Posredno bomo omogočili večjo kvaliteto življenja tukaj živečih prebivalcev.

Posredno bo z izboljšanimi storitvami za konkurenčnejše okolje oživljeno kakšno vaško jedro, saj si želimo ne samo družabnega življenja v središču vasi, temveč tudi izboljšanje infrastrukture za povečanje konkurenčnosti lokalnega okolja in s tem zmanjšanje razlik med mestnih središčem v mestnem delu Mestne občine Velenje.

Preko ukrepa 2 bodo naslovljene vsebine ESRR sklada, kot je revitalizacija javnih površin za skupno uporabo, preventiva in varovanje zdravja, medgeneracijsko sodelovanje.

Preko EKSRP sklada bomo z ukrepom 2 naslovili teme razvoj osnovne storitve in manjše infrastrukture na podeželju.

Kazalniki ukrepa 2:

- Število prebivalcev, ki ima koristi od boljšega dostopa do storitev in infrastrukture zaradi podpor iz SKP.

Merjen bo podatek števila podeželskega prebivalstva, ki ima koristi od ustreznih izboljšav. Kazalnik se nanaša na potencialne upravičence v občinah ali na določenem območju (npr. na območju, ki ga pokriva LAS), št. prebivalcev naselja, občine oz. prostorske enote, ki imajo izboljšano storitev ali infrastrukturo. Na ravni SLR se bo pri načrtovanju kazalnika ena enota upoštevala le enkrat v programskem obdobju. Če bo kazalnik predviden v več projektih, bo potrebno paziti, da se bo vključeno prebivalstvo znotraj kazalnika štelo le enkrat.

- Število inovativnih partnerstev/programov/mrež za spodbujanje in oblikovanje zdravega in aktivnega življenjskega sloga storitev

Merjeno bo število storitev/podpor za potrebe vzpostavitve inovativnih partnerstev, programov, produktov s področja podjetništva in turizma na račun oblikovanja zdravega in aktivnega življenjskega sloga.

- Površina prenovljenih /obnovljenih javnih površin za skupno rabo

Merjena bo javno dostopna površina za skupno rabo, ki se bo bodisi prenovila ali obnovila za potrebe spodbujanja podjetništva, inovacije ali turizma in bo omogočala boljši dostop do storitev in bo pomenila konkurenčnejše okolje.

Ukrep 3: Povečanje lokalne samooskrbe

Na območju LAS je v letu 2023 skupno 296 registriranih dopolnilnih dejavnosti, kar pomeni 756 različnih registriranih dejavnosti. Prednjačijo registracije na področju storitev, registrirane dejavnosti v predelavo in trženje so v manjšini.

Na območju LAS je opazno povečano povpraševanje po nakupu lokalnih izdelkov in pridelkov, vzpostavljena so nekatera tržna mesta, sejmi z lokalno ponudbo. Ponudba pa je še vedno nepovezana, razdrobljena, ni skupnega trženja, promocije. Kratke dobavne verige so redkost, tudi v gostinski in turistični dejavnosti. Območje nima registrirane kolektivne blagovne znamke.

Iz delavnic za pripravo Strategije lokalnega razvoja je bilo zaznati, da si območje želi opolnomočenje tržnih mest na način, da bi poleg ponudbe izdelkov in pridelkov tržna mesta na podeželju pomenila stičišče ponudbe in povpraševanja, mesto srečevanja in druženja. Tržna mesta bi podkrepili s prireditvami, predstavljajo društvene dejavnosti kraja in tako promovirali lokalno ponudbo. Promocijo lokalne hrane in lokalne kulinarike lahko promoviramo tudi preko lokalnih prireditev in dogodkov. Ukrep je namenjen tudi spodbujanju kratkih dobavnih verig na območju, urejanju javnih vrtov, šolskih nasadov in podobno.

Tudi z vidika vsebine projektov iz ESRR bodo v okviru ukrepa podprti projekti, ki bodo prispevali k trajnostnim oblikam lokalnega podjetništva, inovacijam, krepitvi kompetenc ter preko opolnomočenja tržnih mest skrbeli za socialno vključenost.

Območje ima velik energetski potencial (sonce, voda), vendar obenem ni energetsko samooskrbno. Na območju poteka prestrukturiranje in bo potrebno iskati dodatne vire energije. Preko LEADER/CLLD programa je smiselno iskati rešitve energetske samooskrbe na tržnih mestih, morebiti postaviti kakšno polnilno mesto, za večje investicije pa obstajajo drugi nacionalni in evropski razpisi.

Ukrep bomo merili preko naslednjih kazalnikov:

- Število operacij, ki prispevajo k ciljem na področju okoljske trajnosti ter doseganja blaženja podnebnih sprememb in prilagajanja nanje na podeželju

Merjeno bo število projektov, ki bodo prispevali k povečanju lokalne samooskrbe na način doseganja okoljske trajnosti in blaženja podnebnih sprememb. Kot opolnomočeno tržno mesto se smatra ureditev tržnega mesta za postavitev prodajnih avtomatov za prodajo lokalnih pridelkov in izdelkov, ureditev tržnice na način, da se lokalna ponudba promovira preko prireditev in dogodkov.

- Število podprtih lokalnih turističnih prireditev/produktov/storitev/programov/modelov/publikacij

Kazalnik bo sešteval prireditve, produkte, storitve, programe, modele in publikacije na področju samooskrbe podeželja. Vsaka prireditev, storitev itd. se sešteje samo enkrat na ravni SLR, da ne pride do podvajanja.

Ukrep 4: Vzpostavitev inovativnih rešitev za doseg koncepta pametnih vasi

Lokalna razvojna strategija LAS odgovarja na izziv koncepta pametnih vasi, saj se nanaša zlasti na izboljšanje gospodarskih, socialnih ali okoljskih izzivov z uporabo inovativnih rešitev in digitalnih tehnologij. Cilj koncepta Pametnih vasi je prispevati k razvoju osnovnih storitev ter dvigu kakovosti življenja na podeželju. Lokalna razvojna strategija LAS ZSŠD je hkrati tudi strategija pametnih vasi. Strategija pametnih vasi bo torej narejena že s potrditvijo SLR LAS. V sklopu le te se bo podpiralo pametne rešitve na področju večje konkurenčnosti podeželja za doseg večje kvalitete življenja preko vseh 6 ukrepov SLR.

Ukrep 5: Trajnostno, zeleno in zdravo okolje

Kaj si predstavljamo pod trajnost in trajnostni razvoj? Svetovna komisija za okolje in razvoj (WCED) trajnostni razvoj opredeljuje kot »razvoj, ki zadovoljuje trenutne potrebe, ne da bi pri tem ogrožal zadovoljevanje potreb prihodnjih generacij«. Trajnostni razvoj sestavljajo trije stebri: okoljski, družbeni in ekonomski. Znotraj ukrepa naslavljamo trajnostni razvoj na področju zraka, vode, javnega prostora in dostopnejše infrastrukture.

Preko ukrepa »Trajnostno, zeleno in zdravo okolje bomo zmanjšali pritiske na naravne vire, in emisije v okolje, ohranjali biodiverzitetu, uveljavljali krožne rešitve z gospodarjenjem z odpadki in energijo, zmanjšali podnebna in okoljska tveganja na račun dviga pripravljenosti na naravne nesreče ter trajnostno urejali prostor, naselja in krajino.

Podpirali bomo vsebine ESRR sklada, kot so varovanje naravne in kulturne dediščine, preventiva in varovanje zdravja, podpora inovacijam in turizmu.

Projekti lahko prispevajo k Evropskemu zelenemu dogovoru (povezava: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal_sl) in Celovitemu nacionalnemu energetskega in podnebnemu načrtu (NEPN) na področju prilagajanja blaženja podnebnim spremembam, varčni rabi energije na podeželju in kmetijstvu, razogljičenju (zmanjševanju emisij TGP in OVE), energetske učinkovitosti, energetske varnosti, izboljšanju zdravja in počutja ter raziskavam, inovacijam in konkurenčnosti na tem področju.

Ukrep bomo merili z naslednjimi kazalniki:

- Okoljska in podnebna uspešnost zaradi naložb na podeželju: Število operacij, ki prispevajo k ciljem na področju okoljske trajnosti ter doseganja blaženja podnebnih sprememb in prilagajanje nanje na podeželju

Gre za podporo v zvezi s skrbjo za okolje ali podnebje na podeželju. Vključuje neproizvodne in proizvodne naložbe, ki se osredotočajo na okoljske in podnebne koristi.

- Število podprtih dejavnosti/dogodkov/produktov/objektov, ki so namenjeni varovanju naravne in kulturne dediščine

V okviru SLR bomo merili dejavnosti, dogodke, produkte in število objektov, ki bodo predmet podpore varovanja naravne in kulturne dediščine.

- Število izobraževanj/usposabljanj/programov/produktov, ki so namenjeni varovanju okolja in zdravja ter ozaveščanju lokalnega prebivalstva za izboljšanje stanja okolja in zdravja

Gre za merjenje kampanje okoljskega ozaveščanja, informiranja in lokalnega dialoga. Enota merjenja je število izobraževanj, usposabljanj, programov ali produktov, ki bodo namenjena ozaveščanju in varovanju okolja in zdravja.

V sklopu izvedbe projektov po pristopu LEADER/CLLD se bo ozaveščalo različne ciljne skupine, katere bodo naslavljale podnebne problematike, vsebine varovanja okolja in zdravja. Izobraževanje, ozaveščanje je lahko del nekega procesa izboljšanja stanja okolja in zdravja.

Ukrep 6: Okrepiti socialno vključenost, sodelovanje in povezovanje prebivalcev podeželja

Na območju je večje število zapuščenih objektov znotraj vaških jeder, ki nimajo prave vsebine. Zaznano je odseljevanje ljudi in večji delež starejših ljudi. Preko ukrepa bomo povečali ožvitev vaških jeder, vaškega načina življenja z iskanjem vsebin za zapuščene objekte, izboljšali kakovost bivanja, pospešili dostopnejše socialno – varstvene in zdravstvene storitve za vse, nadgradili infrastrukturo za šport in rekreacijo ter spodbujali aktivnosti za zdrav življenjski slog, vse z namenom dinamične in medgeneracijsko povezane skupnosti. Ohranjali bomo stavbno dediščino podeželja.

Kot okrepitev socialne vključenosti je mišljena tudi ureditev infrastrukture za kakovostnejše življenjsko in bivalno okolje, kot na primer ureditev medgeneracijskih prostorov, prostorov za druženje, za prireditve javnega značaja in podobno.

Iz analize stanja v SLR je razvidno povečanje starejše populacije prebivalstva napram zmanjšanju števila mladine. V ta namen je potrebno naslavljati ukrepe za aktivno preživljanje prostega časa

starostnikom, hkrati pa omogočati medgeneracijsko povezovanje za ohranitev starih običajev, navad, šeg in ohranjanja identitete.

Kot ranljive skupine so v sklopu SLR evidentirani starostniki, invalidi in druge osebe s posebnimi potrebami, ženske na podeželju in mladi do 30 leta starosti, ki se bodisi šolajo ali so brezposelni. Že s Strategijo lokalnega razvoja LAS za programsko obdobje 2007 – 2021 so bile ugotovljene in izpostavljene ranljive skupine kot so mladi, starejši, oskrbovalci in ženske na podeželju. Posebna pozornost izpostavljenim ranljivim skupinam pri izvedbi aktivnosti znotraj SLR bo namenjena tudi sedaj. Preko kazalnika bo merjeno koliko programov, delavnic, prireditev, dogodkov, usposabljanj ali izobraževanj, bo namenjeno ranljivim skupinam za potrebe kakovostnejšega bivalnega okolja. V urbanem delu območja LAS nimamo registriranih dopolnilnih dejavnosti s socialnimi vsebinami, ni dnevnega centra za varstvo odraslih, mladi nimajo coworking prostorov.... Še naprej bomo vzpodbujali brezplačne javne prevoze za ranljive skupine.

Preko ukrepa želimo vrniti družabno in socialno življenje na vasi za potrebe spodbujanja medgeneracijskih programov in prostorov ter raznovrstne programe za preživljanje prostega časa. Želimo ohraniti lokalno identiteto in kulturno udejstvovanje. Spodbujali bomo socialno povezanost prebivalstva, vključevanje ranljivih skupin in priseljencev. Krepili bomo medgeneracijsko sožitje, spodbujali prostovoljstvo, medsosedsko pomoč ter se prilagajali demografskim spremembam. Razvijali bomo programe za krepitev identitete podeželja ter programe za širjenje socialne mreže.

V sklopu EKSRP sklada bodo podprte vsebine socialna vključenost vseh prebivalcev na podeželju in s tem v zvezi razvoj osnovnih storitev, socialna vzdržnost in enakopravno vključevanje različnih partnerjev.

Preko ukrepa 6 bo naslovljene vsebine ESRR sklada, kot so socialna vključenost, skrb za starejše, mlade in druge prikrajšane skupine, krepitev kompetenc in medgeneracijsko sodelovanje.

Merjeno bo število inovativnih partnerstev, programov za oblikovanje mreže storitev za spodbujanje ukrepov aktivnega staranja in vključevanja ranljivih skupin ter število oseb, zajetih v projekte socialnega vključevanja.

5.2 Opis izvajanja operacij

V programskem obdobju do leta 2027 bo LAS skladno z določbo člena 34 (1)(b) Uredbe 2021/1060/EU izvajal projekte izbrane na podlagi javnih pozivov LAS, projekte, v katerih bo glavni upravičenec LAS (projekti neposredne potrditve LAS) ter projekte sodelovanja LAS. Vsebinsko bodo projekti prispevali k SLR, pri čemer se bo projekt izvajal iz tistega sklada, h kateremu bo vsebinsko bolje prispeval.

Finančni okvir:

- EKSRP

Število prebivalcev X 9,15 = 36.778 X 9,15 = 336.518,70 EUR

Velikost območja 707 km² X 665 = 470.155,00 EUR

Koeficient razvitosti občin:

Gornji Grad: 65.000/0,93 = 69.892,47 EUR

Ljubno: 55.000/1,06 = 51.886,79 EUR

Luče: 65.000/0,88 = 73.863,64 EUR

Mozirje: 55.000/1,06 = 51.886,79 EUR

Nazarje: 55.000/1,13 = 48.672,57 EUR

Rečica ob Savinji: 55.000/1,02 = 53.921,57 EUR

Solčava: $65.000/0,72 = 90.277,78$ EUR
Šmartno ob Paki: $55.000/1,03 = 53.398,06$ EUR
Šoštanj: $50.000/1,17 = 42.735,04$ EUR
Mestna občina Velenje: $55.000/1,12 = 49.107,14$ EUR
Osnova za LAS: 123.236,13 EUR

Skupaj finančni okvir za EKSRP: $336.518,70 + 470.155,00 + 69.892,47 + 51.886,79 + 73.863,64 + 51.886,79 + 48.672,57 + 53.921,57 + 90.277,78 + 53.398,06 + 42.735,04 + 49.107,14 + 123.236,13 = 1.515.551,68$ EUR

- **ESRR**

Prebivalec: $36.778 \times 9,0690 = 333.539,68$ EUR
Površina: $707 \times 637,2332 = 450.523,87$ EUR
Povprečni koeficient razvitosti občin: $321.410/1,01 = 318.227,72$ EUR
Osnova za LAS: 111.958,33 EUR

Skupaj finančni okvir za ESRR: $333.539,68 + 450.523,87 + 318.227,72 = 1.102.291,27$ EUR + $111.958,33$ EUR = $1.214.249,61$ EUR

EKSRP + ESRR = 1.515.551,68 EUR + 1.214.249,61 EUR = 2.729.801,29 EUR

5.2.1. Operacije preko javnega poziva LAS

Predlog besedila Javnega poziva LAS pripravi vodilni partner LAS. Čistopis javnega poziva obravnava in potrdi Upravni odbor LAS, ter določi način in rok objave. Upravni odbor LAS obravnava in potrdi vse priloge in prijavitni obrazec, ki so del razpisne dokumentacije. Upravni odbor LAS pripravi splošni akt LAS, v katerem opredeli postopek izvedbe javnih pozivov LAS, pregleden, neodvisen in odprt način izbire predlogov projektov za financiranje in nepristranska merila za izbor projektov, ki ga da v vednost Skupščini LAS. Predvidevamo, da bo z Javnim razpisom omogočena tudi prijava t. i. »malih« operacij in bo z razpisom razpisan fond za male projekte.

Merila za izbor operacij temeljijo na:

- doseganju cilja in namena intervencije LEADER in/ali ukrepa LEADER/CLLD,
- doseganju ciljev SLR,
- okoljski trajnosti,
- socialni vzdržnosti,
- enakopravni vključenosti različnih partnerjev/sectorjev,
- inovativnosti,
- vplivu oziroma dodani vrednosti za območje LAS ter
- družbeni spremembi ter k dvigu družbene ozaveščenosti (za sklad ESRR).

Interni dokumenti LAS, ki podrobneje opredeljujejo merila, postopke, ocenjevanje in izbor operacij, so objavljeni na spletni strani LAS, to je na www.savinja.si.

Izmed neodvisnih strokovnjakov s področja razvoja podeželja, regionalnega, strateškega in projektne načrtovanja, upravni odbor LAS imenuje tri člane in dva nadomestna člana Ocenjevalne komisije. Imenovanje članov se lahko opravi brez izvedbe javnega razpisa. Član Ocenjevalne komisije ne more biti član LAS.

Pregled administrativne popolnosti projektov, ki prispejo na javne pozive oziroma razpise LAS, izvaja vodilni partner LAS. Ocenjevalna komisija pregleduje vsebinsko ustreznost prijav na javne pozive LAS, jih ocenjuje ter preverja zmogljivosti predlagateljev projekta za njihovo izvedbo. Član ocenjevalne komisije se takoj izloči iz pregledovanja in ocenjevanja prijav na javni razpis in ga nadomesti nadomestni član, kadar je zasebno ali poslovno povezan s prijaviteljem na javni razpis ali njegovim partnerjem v projektu, ali kadar bi iz drugih razlogov nastalo nasprotje interesov. Ocenjevalna komisija pripravi poročilo o pregledu prijav, v katerem določi oceno posameznega projekta in za vsak ocenjeni projekt odloči o višini financiranja. Upravni odbor se seznanja s poročilom Ocenjevalne komisije in preveri pravilnost postopka ocenjevanja. Na podlagi poročila Ocenjevalne komisije Upravni odbor izda in potrди sklep o financiranju posameznega projekta. Če upravni odbor ugotovi, da je poročilo Ocenjevalne komisije pomanjkljivo ali nepravilno, Ocenjevalno komisijo pozove, da poročilo dopolni oziroma ponovno izvede ocenjevanje. Seje Ocenjevalne komisije sklicuje vodilni partner, vodi pa jih predsednik Ocenjevalne komisije, ki ga člani ocenjevalne komisije izvolijo izmed sebe.

V primeru, ko je kateri od članov upravnega ali nadzornega odbora v vlogi prijavitelja na javni razpis, ali je član prijaviteljske organizacije, ali je kakorkoli vključen v prijavljeno operacijo za izvajanje lokalne razvojne strategije, se izloči iz odločanja o potrditvi in odločanja o pritožbi o lastni ali z njim povezani operaciji. O tej operaciji ne more odločati. Za veljavno glasovanje o odločitvi, se upošteva glasovanje po ponderjih. Član upravnega odbora se pri svojem delu izogiba navzkrižju interesov in se izloči iz odločanja o reševanju pritožbe operacije, prijavljene na javni poziv, kadar je zasebno, poslovno ali kakorkoli drugače povezan s prijaviteljem ali njegovim partnerjem v operaciji ali kadar bi iz drugih razlogov nastalo navzkrižje interesov.

Upravni odbor mora pri izbiri operacij upoštevati določbe člena 31.2 (b) Uredbe 2021/1060/EU, kar pomeni da nobena interesna skupina ne nadzoruje odločanja. Določba predstavlja nadaljevanje določb iz programskega obdobja 2014-2020, in sicer člena 32. 2(b) Uredbe 1303/2013/EU, ki je določala, da LAS, sestavljene iz predstavnikov javnih in zasebnih lokalnih socialno-ekonomskih interesov, v katerih na ravni odločanja niti javni organi, niti katera koli posamezna interesna skupina nima več kot 49 % glasovalnih pravic. Na ravni odločanja o projektih pa je veljala določba člena 34, 3 (b), da LAS zagotavljajo, da pri odločitvi o izbiri najmanj 50 % glasov prispevajo partnerji, ki niso javni organi, ter omogočajo izbiro po pisnem postopku. Nasprotje interesov je opredeljeno v Zakonu o integriteti in preprečevanju korupcije (Uradni list RS, št. 69/11 – uradno prečiščeno besedilo, 158/20 in 3/22 – ZDeb), v nadaljevanju ZIntPK. ZIntPK opredeljuje tudi nezdržljivost opravljanja funkcije ter transparentnost.

Vodilni partner pisno s sklepom Upravnega odbora LAS obvesti prijavitelje operacij glede izbire oziroma ne izbire operacij. Potrjene operacije upravičencev s strani UO LAS vodilni partner LAS predloži v potrditev organu, pristojnemu za končno odobritev operacije.

5.2.2. Neposredna potrditev operacij- Operacije, kjer je upravičenec LAS

Neposredna potrditev operacij, brez javnega poziva LAS se lahko izvede v primeru, da je upravičenec LAS in je to v interesu celotnega območja LAS in uresničevanja ciljev SLR oziroma, če je sodelovanje celotnega LAS potrebno za izvedljivost ali uspeh projekta.

O operacijah, katerih izvajalec je LAS in se lahko sofinancirajo brez izvedbe javnega poziva, predlaga, odloča in potrjuje Upravni odbor LAS. O odločitvi Upravni odbor poroča Skupščini LAS. Če Upravni odbor predlog operacije izbere za sofinanciranje, jo vodilni partner pošlje v potrditev organu, pristojnemu za končno odobritev operacije. Član upravnega odbora se pri svojem delu izogiba navzkrižju, kadar je zasebno, poslovno ali kakorkoli drugače povezan s prijaviteljem ali njegovim partnerjem v operaciji ali kadar bi iz drugih razlogov nastalo navzkrižje interesov.

Predlog neposredne potrditve operacije na predlog Upravnega odbora LAS, pripravi vodilni partner LAS. Po potrditvi predloga operacije s strani Upravnega odbora, vodilni partner LAS izbran predlog predloži v potrditev organu, pristojnemu za končno odobritev operacije.

Upravni odbor mora pri izbiri operacij upoštevati določbe člena 31.2 (b) Uredbe 2021/1060/EU, kar pomeni da nobena interesna skupina ne nadzoruje odločanja. Določba predstavlja nadaljevanje določb iz programskega obdobja 2014-2020, in sicer člena 32. 2(b) Uredbe 1303/2013/EU, ki je določala, da LAS, sestavljene iz predstavnikov javnih in zasebnih lokalnih socialno-ekonomskih interesov, v katerih na ravni odločanja niti javni organi, niti katera koli posamezna interesna skupina nima več kot 49 % glasovalnih pravic. Na ravni odločanja o projektih pa je veljala določba člena 34, 3 (b), da LAS zagotavljajo, da pri odločitvi o izbiri najmanj 50 % glasov prispevajo partnerji, ki niso javni organi, ter omogočajo izbiro po pisnem postopku. Nasprotje interesov je opredeljeno v Zakonu o integriteti in preprečevanju korupcije (Uradni list RS, št. 69/11 – uradno prečiščeno besedilo, 158/20 in 3/22 – ZDeb), v nadaljevanju ZIntPK. ZIntPK opredeljuje tudi nezdržljivost opravljanja funkcije ter transparentnost.

5.2.3. Operacije sodelovanja LAS

LAS bo izvedel in pripravil projekt sodelovanja z LAS znotraj RS (medregionalno sodelovanje), po potrebi tudi s tujimi LAS ali partnerji iz držav članic ali z območji tretjih držav (transnacionalno sodelovanje).

Vodilni partner LAS na podlagi zbranih projektnih predlogov/idej območja LAS pripravi vlogo za potencialno operacijo sodelovanja. Operacija sodelovanja se pripravi na osnovi pogodbe med partnerji upravičenci. LAS v kadrovskih in finančnih zadevah zastopa vodilni partner LAS. Projekte sodelovanja med LAS predlaga in potrjuje Upravni odbor LAS. Vodilni partner LAS vloži vlogo operacije sodelovanja v odločitev pristojnih organov.

LAS bo izvedel operacijo sodelovanja za sklad EKSRP, ki bo najmanj medregionalna. Podprta bodo vsebine iz področja samooskrbe, opolnomočenje tržnih mest oziroma prehranske varnosti in iz področja naravne in kulturne dediščine ter razvoja trajnostnega turizma.

6. Opis postopka vključitve skupnosti v pripravo SLR

Na 51. seji Sveta županov SAŠA regije dne 31. 3. 2021 v Medgen borzi na Rečici ob Savinji je bila obravnavana točka dnevnega reda LAS v novem programskem obdobju 2021 – 2027, nato na 52. seji Sveta županov SAŠA regije v Šmartnem ob Paki točka dnevnega reda Oblikovanje LAS v novem programskem obdobju 2021 – 2027 ter na 55. seji Sveta županov SAŠA regije dne 25. 10. 2022 v Šoštanj, točka dnevnega reda Priprava Lokalne razvojne strategije LAS ZSŠD do leta 2027 in sofinanciranje le-te. Na sejah je bilo s sklepom določeno, da LAS še naprej pokriva območje obeh dolin, to je Zgornje Savinjske in Šaleške doline. Določeno je bilo, da obstoječi vodilni partner, to je Savinja, zavod za razvoj podeželja in turizma še naprej vodi vse postopke za oblikovanje novega LAS in postopke za pripravo Lokalne razvojne strategije do leta 2027.

Na 23. korespondenčni seji Upravnega odbora LAS je bilo sprejeto stališče, da obstoječe partnerstvo LAS Zgornje Savinjske in Šaleške doline, nadaljuje delo tudi v programskem obdobju do leta 2027. Obstoječi vodilni partner LAS, je 27. 1. 2023 na spletni strani www.savinja.si objavil Povabilo k članstvu v LAS Zgornje Savinjske in Šaleške doline v programskem obdobju 2021 – 2027. Preveril je zainteresiranost obstoječih članov za nadaljnje sodelovanje v članstvu v LAS. Do 20. 2. 2023, to je do dneva Skupščine LAS, je od partnerstva LAS 2014 – 2020 odstopilo ali so prenehali delovati 17 članov. Na novo je pristopilo 10 članov. Na seji Skupščine je bila obravnavana in potrjena sprememba Pogodbe o ustanovitvi LAS z dne 3. 12. 2015. Na Skupščini LAS je bila podpisana sprememba Pogodbe o ustanovitvi LAS z dne 3. 12. 2015 s strani 91 članov. Na Skupščini LAS dne 20. 2. 2023 je bil sprejet sklep o ponovnem imenovanju vodilnega partnerja LAS do leta 2027 Savinja, zavod za razvoj podeželja in turizma. Sprejet je bil tudi sklep o potrditvi Aneksa k Pogodbi o nalogah vodilnega partnerja pri lokalno zasebnem partnerstvu LAS Zgornje Savinjske in Šaleške doline z dne 28. 1. 2016. Vse to je bil predpogoj, da se je intenzivno pričela pripravljati nova Lokalna razvojna strategija LAS do leta 2027.

Članstvo v LAS je še vedno odprto. Za dokončno vključitev novih članov v LAS, odločajo člani Upravnega odbora LAS.

LAS Zgornje Savinjske in Šaleške doline, zanj vodilni partner LAS, je najprej organiziral delavnice za pripravo SLR po tematskih področjih. Z deležniki tematskih področij je želel proučiti posamezno področje, preučiti možnost določitve prednostnih področij v SLR in podobno. V predhodni SLR so bila namreč določena tri prednostna področja SLR, to so les, turizem in prehranska samooskrba. Vabilo na delavnice je bilo objavljeno na spletni strani LAS in na socialnih omrežjih (FB stran LAS-a), saj smo želeli v pripravo SLR vključiti tudi čim več mladih.

V marcu 2023 so bile izvedene štiri delavnice, in sicer:

- 14. 3. 2023 na temo turizma,
- 16. 3. 2023 na temo samooskrbno podeželje,
- 21. 3. 2023 na temo podjetništva in nevladnih organizacij ter
- 22. 3. 2023 delavnica za predstavnike občin.

Delavnice so bile namenjene pripravi SLR, za vse tiste, ki so že imeli projektne ideje in za vse tiste, ki so želeli sodelovati pri oblikovanju razvoja podeželja Zgornje Savinjske in Šaleške doline. Na delavnice je bila vabljen širša skupnost, tako člani LAS, podporne in razvojne inštitucije ter širše. Na vsaki izmed delavnic so bile predstavljene osnove SLR, s poudarkom na opisu ciljev in kazalnikov. Udeleženci delavnic so skupaj s predstavniki vodilnega partnerja LAS oblikovali SWOT analizo in določili glavne potrebe in razvojne potenciale, ki so bili podlaga za kasnejšo določitev ukrepov za uresničitev izvedbe SLR. Iz delavnic je bilo razvidno, da v SLR ne bo prednostnih področij ukrepanja po temah, kot je to bilo predhodno.

Vseskozi od sprejetja Spremembe pogodbe o ustanovitvi LAS so pri vodilnem partnerju potekali individualni razgovori s posamezniki, društvi in razvojnimi akterji na podeželju na temo priprave SLR in potencialnih projektnih idejah. Ekipa vodilnega partnerja LAS se je sestala tudi s predstavniki podeželske mladine območja, kateri do podpisa spremembe ustanovne pogodbe še niso bili člani LAS. Podpisali so pristopno izjavo in člani Upravnega odbora so jih na 24. korespondenčni seji potrdili v članstvo. Tako so bili prisotni na 14. seji Skupščine LAS, ki je odločala o pripravljeni Strategiji lokalnega razvoja.

Vsak posameznik je lahko podal projektni predlog elektronsko preko obrazca, objavljenega na spletni strani LAS www.savinja.si ali ga poslal po elektronski pošti vodilnemu partnerju LAS. V razprave ob pripravi SLR so se vključevale tudi ženske na podeželju, saj so tudi članice LAS in so imenovane tudi v UO LAS.

31. 5. 2023 je bila izvedena delavnica za širšo javnost, na kateri so že bile predstavljene strateške usmeritve SLR in preveritev zastavljenih ciljev v praksi.

Delavnic, srečanj in individualnih sestankov so se udeležili predstavniki vseh treh sektorjev, to je iz javnega, zasebnega in ekonomskega sektorja. Udeležili so se jih tudi predstavniki strokovnih inštitucij, kot sta Obrtno – podjetniški zbornici, Izpostave na območju s strani Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije, Zveza podeželske mladine, Območna razvojna agencija idr.

V pripravo strategije lokalnega razvoja so sodelovali različni lokalni akterji, tako mladi, ženske, nevladne organizacije, ranljive skupine in drugi pri pripravi swot analize, pri določitvi glavnih potreb, razvojnih potencialov in določitvi ukrepov. Vsaka interesna skupina ima svoj pogled na nadaljnji razvoj, zato je bilo smiselno njihove poglede upoštevati pri analizah in nadaljnjem uresničevanju razvoja. Delavnice so bile dostopne invalidom ali drugim gibalno oviranim osebam. Čas delavnice je bil prilagodljiv in dostopen širši javnosti, saj so bile izvedene delavnice v dopoldanskem in popoldanskem času. Na vsako delavnico so bili vabljeni lokalni akterji iz celotnega območja LAS.

Predlog SLR je obravnaval Upravni odbor na 26. seji dne 5. 7. 2023, potrditev predloga SLR pa je bila na 14. Skupščini LAS dne 5. 7. 2023. 1. Dopolnitev/spremembo SLR je obravnaval in potrdil Upravni odbor na 25. korespondenčni seji dne 12. 10. 2023, člani Skupščine pa na 1. dopisni seji Skupščine dne 16. 10. 2023.

7. opis sistema upravljanja LAS, vključno z upravljanjem, spremljanjem in vrednotenjem, ki dokazujejo zmogljivost LAS za izvajanje SLR

7.1 Opis postopka določitve vodilnega partnerja LAS in navedba kadrovskih zmogljivosti, virov financiranja, izkušenj in znanj

Savinja, zavod za razvoj podeželja in turizma, je bil izbran kot vodilni partner LAS že v programskem obdobju 2014 – 2020. V tem programskem obdobju, se je upravni odbor na svoji prvi seji sestal 18.12.2015 in je v točki 2. dnevnega reda obravnaval izbor in potrditev vodilnega partnerja. Pogodba z vodilnim partnerjem je bila potrjena na upravnem odboru LAS dne 27.1.2016 in podpisana s strani predsednika LAS in vodilnega partnerja 28.1.2016. Skupščina LAS je predlog o izboru vodilnega partnerja upravnega odbora potrdila na 2. seji, dne 27.1.2016.

20.2.2023 je bila na seji Skupščine LAS obravnavana in potrjena sprememba Pogodbe o ustanovitvi LAS, z dne 3.12.2015. Na Skupščini LAS je bila podpisana sprememba Pogodbe o ustanovitvi LAS, z dne 3.12.2015 s strani 91 članov. Na Skupščini LAS, dne 20.2.2023, je bil sprejet sklep o ponovnem imenovanju vodilnega partnerja LAS do leta 2027, to je Savinja, zavod za razvoj podeželja in turizma. Sprejet je bil tudi sklep o potrditvi Aneksa k Pogodbi o nalogah vodilnega partnerja pri lokalno zasebnem partnerstvu LAS Zgornje Savinjske in Šaleške doline, z dne 28. 1. 2016. V pogodbi so natančneje opredeljene naloge in obveznosti vodilnega partnerja, ki so finančno ovrednotene.

Vodilni partner LAS:

Ime zavoda	Savinja, zavod za razvoj podeželja in turizma
Skrajšano ime zavoda	Zavod Savinja
Naslov	Foršt 51, 3333 Ljubno ob Savinji
Šifra dejavnosti	75.130 Urejanje gospodarskih področij za učinkovitejše poslovanje
Matična številka	1903292000
Davčna številka	SI 98771663
Transakcijski račun	SI56 0242 6025 4136 169 odprt pri NLB d.d.
Transakcijski račun LAS	SI56 1910 0001 1333 534, Deželna banka Slovenije d.d.
Odgovorna oseba	Ivanka Orešnik, direktorica
Število zaposlenih	trije zaposleni
Telefon, fax	03 838 10 78, fax 03 838 10 79
e-naslov	info@zavod-savinja.si
Varen elektronski predal	savinja.vep
Spletna stran	www.savinja.si

Uredba 2021/1060/EU v členu 33 (3) določa naloge, ki jih opravlja izključno LAS oziroma izbran vodilni partner in bodo natančneje navedene v izvedbeni uredbi o izvajanju lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost, v obdobju 2023 - 2027:

- krepitev zmogljivosti lokalnih akterjev za razvoj in izvajanje operacij;
- priprava nediskriminatornega in preglednega izbirnega postopka in meril, ki preprečujejo navzkrižja interesov ter zagotavljajo, da nobena posamezna interesna skupina ne nadzoruje odločitev o izbiri, ki ga da v obravnavo in odločanje UO LAS;

- priprava in objava razpisov za zbiranje predlogov;
- predložitev predlogov telesu, odgovornemu za končno preverjanje upravičenosti pred odobritvijo;
- spremljanje napredka pri doseganju ciljev strategije;
- vrednotenje izvajanja strategije.

Vsak LAS oziroma vodilni partner mora v okviru svojih postopkov zagotoviti:

- preglednost delovanja,
- sledljivost,
- nadzor nad porabo sredstev,
- transparentnost postopkov in
- preprečevanje nasprotja interesov.

Vodilni partner je član LAS, ki zastopa LAS v upravnih in finančnih zadevah in opravlja sledeče naloge, ki bodo natančneje določene v izvedbeni uredbi za lokalni razvoj, ki ga vodi skupnost do leta 2027:

- organizira delovanje LAS in skrbi za dokumentacijo LAS, ter v skladu s predpisi hrani le-to,
- zagotavlja LAS aktivno pisarno,
- nudi organom LAS logistično, administrativno in tehnično podporo, ki jo ti potrebujejo za svoje delovanje,
- izvaja pregled administrativne popolnosti projektov, ki prispejo na javne pozive oziroma razpise LAS,
- informira člane LAS o svojem delu,
- sodeluje pri pripravi Strategije lokalnega razvoja in jo promovira,
- izvaja informiranje, animacijo in motivacijo prebivalcev ter drugih subjektov in jih spodbuja k sodelovanju na javnih pozivih LAS,
- skrbi za krepitev lokalnih akterjev za razvoj in izvajanje operacij, vključno z izvajanjem strokovnega svetovanja in nudenja druge podpore pri pripravi, upravljanju in vodenju projektov,
- skrbi za tekoče izvajanje postopkov izbora projektov, kar zajema tudi preverjanje upravičenosti stroškov, skladnosti s Strategijo lokalnega razvoja in operativnimi programi,
- predloži izbrane projekte v potrditev ustreznemu skladu,
- informira izvajalce projektov o njihovih pravicah in obveznostih,
- upoštevajoč splošne akte LAS pripravi javni poziv LAS in ga objavi na spletni strani LAS,
- posreduje vloge in zahtevke za izplačila, pri čemer pred tem preveri, da so upoštevana vsa pravila glede označevanja,
- zagotavlja vse potrebne informacije, potrebne za omogočanje spremljanja in vrednotenja Strategije lokalnega razvoja,
- opravlja nadzor nad izvedbo projektov in financiranjem,
- nadzoruje izvajanje Strategije lokalnega razvoja,
- pripravi letno poročilo o delu in finančno poročilo LAS in ju da v sprejem Upravnemu odboru,
- zagotavlja ločen transakcijski račun za vse transakcije LAS programskega obdobja po tej pogodbi in ga upravlja,
- zagotavlja sprejem pošte za LAS in zagotavlja varen elektronski predal za prejem elektronske pošte za LAS in kvalificirano elektronsko potrdilo za oddajo vlog in zahtevkov,
- zagotavlja in upravlja spletno stran LAS, na kateri se objavljajo tudi javni pozivi LAS,
- zagotavlja ločen računovodski sistem ali ustrezne računovodske kode za vse transakcije, opravljene v okviru transakcijskega računa za LAS,
- zagotavlja preglednost svojega delovanja za LAS ter sledljivost in nadzor nad zakonito porabo javnih sredstev,
- zagotavlja javnost delovanja LAS in za LAS izvaja dejavnosti stikov z javnostjo,
- opravlja druge naloge, določene v tej pogodbi, drugih splošnih aktih LAS ali v predpisih in naloge, ki se še dodatno določijo v pogodbi med LAS in vodilnim partnerjem.

Vodilni partner LAS ne sme opravljati tistih nalog za LAS, s katerimi bi povzročil nasprotje interesov. LAS oziroma vodilni partner pri svojem upravnem poslovanju smiselno uporablja Zakon o splošnem upravnem postopku (Uradni list RS, št. 24/06 – uradno prečiščeno besedilo, 05/06 – ZUS-1, 126/07, 65/08, 8/10, 82/13, 175/20 – ZIUOPDVE in 3/22 – ZDeb). Vodilni partner v imenu LAS sodeluje z organi upravljanja vseh vključenih skladov, drugimi državnimi organi, revizijskimi in nadzornimi organi v skladu s predpisi. Vodilni partner oziroma njegov predstavnik v organih LAS nima pravice glasovanja v zadevah, ki vplivajo na položaj vodilnega partnerja v LAS ali glede pravic in obveznosti vodilnega partnerja v razmerju do LAS.

Skladno z izvedbeno uredbo za lokalni razvoj, ki jo vodi skupnost do leta 2027, bo vodilni partner opravljal tudi predvidene naloge po tej uredbi.

Za opravljanje nalog vodilnega partnerja je Zavod Savinja že v programskem obdobju 2014 – 2020 odprl nov transakcijski račun, varen elektronski naslov in verificirano elektronsko potrdilo. Vzpostavljen ima ločen računovodski sistem (stroškovna mesta) za vse transakcije, ki jih opravi za LAS.

Kadrovske kapacitete

Odgovornost za izvajanje nalog vodilnega partnerja bodo prevzeli zaposleni na Zavodu Savinja, katerih naloge bodo v celoti namenjene delu in nalogam LAS. Vodilni partner LAS bo omogočal in zagotovil za delo LAS v programskem obdobju do leta 2027 najmanj 2,00 PDM, to je 1 PDM za vsak predviden sklad. Za strokovno podporo s strani financ in računovodstva bo pogodbeno sodeloval z zunanjim računovodstvom.

Vodilni partner razpolaga s primernimi prostori in opremo za izvajanje administrativnih del in komunikacijo s člani LAS in nosilci ter partnerji operacij in z državnimi organi revizijskimi in nadzornimi organi ter mediji.

V upravljanju ima večnamenski prostor, ki je primeren za delo organov LAS (upravnega odbora in nadzornega odbora), za seje skupščine pa bo najel ustrezno velik prostor na območju LAS.

Za arhiv in shranjevanje dokumentacije ima ločen prostor, kamor ne morejo nepooblaščen osebe.

Vodilni partner razpolaga z naslednjo računalniško/pisarniško opremo:

- dva stacionarna računalnika
- trije dodatni monitorji
- trije prenosniki
- LCD projektor s platnom
- najem multifunkcijske naprave (kopirni stroj, tiskalnik, skener)
- telefonsko in internetno omrežje.

Pisarna vodilnega partnerja je urejena v prvem nadstropju Fašunove hiše na Ljubnem ob Savinji. Vsak zaposlen ima svojo mizo in stol.

Finančni viri

Vodilni partner ni v likvidnostih težavah in ima predvidene kontinuirane prihodke za izvajanje nalog po pogodbi z LAS. Občine ustanoviteljice so se zavezale sofinancirati tekoče stroške in stroške animacije za obdobje izvajanja ukrepa LEADER/CLLD. Druge finančne vire bo vodilni partner pridobil s strani izvajanja operacij in sredstvi v sklopu vodenja LAS na podlagi opravljenega dela in izstavljenih zahtevkov. Del sredstev s svojimi dejavnostmi pridobiva na trgu.

Finančno so naloge in obveznosti vodilnega partnerja do LAS natančneje opredeljene s pogodbo.

Izkušnje in znanje

Zavod Savinja je bil že v obdobju 2007-2013 upravljavec dveh lokalnih akcijskih skupin, to je LAS – društva za razvoj podeželja Šaleške doline in LAS – Društva za razvoj podeželja Zgornje Savinjske

doline. Obe lokalni akcijski skupini sta bili med prvih pet prejemnikov dodatnih sredstev v preteklem obdobju 2007 - 2013. S tem si je pridobil bogate izkušnje na področju izvajanja ukrepa LEADER, ki so mu dobro služile tudi v programskem obdobju 2014 – 2020. V tem programskem obdobju sta se prej dve lokalno akcijski skupini združili v en LAS, to je LAS Zgornje Savinjske in Šaleške doline. V programskem obdobju 2014 – 2020 je bil vodili partner LAS ZSŠD Zavod Savinja, ki je zaupanje vodenja LAS prejel tudi za programsko obdobje do leta 2027.

Zaposleni pri vodilnem partnerju poznajo lokalno okolje in njegove prednosti in pomanjkljivosti. Imajo veliko izkušenj s pripravo javnih pozivov za zbiranje operacij, pripravo meril, kazalnikov, pripravo projektov oziroma operacij, projektnim vodenjem, pripravo poročil in zahtevkov in vrednotenjem projektov in programov. Za naloge, ki jih mora vodilni partner opravljati za LAS, mu ni potrebno najemati zunanjih izvajalcev.

Na podlagi vsega naštetega lahko pričakujemo, da bo vodilni partner zagotovil operativno delovanje in transparentnost postopkov.

7.2 Opis sistema spremljanja in vrednotenja SLR

LAS ZSŠD bo o rezultatih spremljanja in vrednotenja SLR obveščal na različne načine in vključil različne ciljne skupine.

LAS bo obveščal naslednje ciljne skupine:

- Člani LAS (Skupščina, Upravni odbor LAS, Nadzorni odbor LAS)
- Organi upravljanja
- Potencialni upravičenci operacij
- Javnost.

LAS bo javnost obveščal na sledeče načine:

- Na sejah organov LAS (Skupščina, Upravni odbor LAS, Nadzorni odbor LAS)
- Preko spletne strani LAS www.savinja.si
- Preko socialnih omrežij (FB stran LAS)
- Preko objav v tiskanih in elektronskih medijih
- Ob strokovnih dogodkih in srečanjih
- Ob javnih predstavitev
- Elektronsko posredovanje organom upravljanja

Spremljanje in vrednotenje SLR nam bo pomagalo izboljšati izvajanje obstoječe SLR, hkrati pa nam bo predstavljalo tudi izhodišče za naslednje programsko obdobje. Obenem bo uporaba rezultatov vrednotenja lahko podlaga za spremembe SLR, ki bi izhajale iz spremenjenih okoliščin na območju LAS. Lahko pa bi predstavljale le kontrolo uravnoteženega izvajanja ukrepov SLR in pripomorejo k odločitvi katerim ukrepom je potrebno nameniti več pozornosti, da bo omogočilo napredek celostne SLR.

Vodilni partner LAS bo zagotavljal informacije oziroma podatke za Upravni odbor LAS, ki bo zagotovil mehanizem za uporabo rezultatov, ter obravnaval potrebno ukrepanje. Glede izvajanja možnih ukrepov bo Upravni odbor LAS poročal ostalim organom LAS.

Spremljanje izvedbe SLR bo potekalo med izvajanjem operacij preko spremljanja doseganja merljivih kazalnikov z namenom, da se prilagodijo vsa morebitna odstopanja od opredeljenih operativnih ciljev.

Vrednotenje na ravni LAS se bo izvajalo kot:

- samoocenjevanje preko organov LAS, ki so vključeni ali odgovorni za načrtovanje in izvajanje SLR in drugih dejavnosti LAS (npr. sodelovanje in animacija);
- vrednotenje, ki ga bodo lahko izvajali neodvisni organi, ki ne bodo vključeni ali odgovorni za načrtovanje in izvajanje SLR ali nobene druge dejavnosti LAS. Izvajalo se na podlagi podatkov o spremljanju in drugih kvantitativnih podatkov ter informacij, ki sestavljajo kvalitativne raziskave, vključno s participativnim pristopom;

- kombinacija samoocenjevanja in vrednotenja.

Za sklad EKSRP bomo vrednotili SLR med izvajanjem v letih 2023 – 2027 in naknadno po letu 2029. Vrednotila se bo uspešnost, učinkovitost, ustreznost in usklajenost s Strateškim načrtom 2023 – 2027 ter dodana vrednost LEADER v okviru SLR. Za sklad EKSRP se bo vsebine spremljanja potrebne za sklad EKSRP dopolnjevalo v dodatnih navodilih za sklad EKSRP. Sistem spremljanja EKSRP bo temeljil na Izvedbeni uredbi Komisije (EU)2022/1475 o določitvi podrobnih pravil za izvajanje Uredbe (EU) 2021/2115 Evropskega parlamenta in Sveta glede vrednotenja strateških načrtov SKP ter zagotavljanja informacij za namene spremljanja in vrednotenja.

Za sklad ESRR bomo pri vrednotenju SLR upoštevali tudi navodila in predpise OU ESRR.

Vrednotenje bo potekalo na sledeč način:

- Sprotno spremljanje kazalnikov in rezultatov izvedenih projektov ter dodane vrednosti LEADER/CLLD: Aktivnost se bo izvajala v času izvajanja projekta in na koncu, ob oddaji zahtevka za povračilo sredstev. Preverjalo se bo doseganje ciljev in rezultatov projektov. Preverjanje in spremljanje bo vršil vodilni partner LAS.
- Letno spremljanje SLR in dodane vrednosti LEADER/CLLD: Preko letnih poročil se bo na letni ravni spremljalo kazalnike in rezultate. Letno poročilo bo pripravil vodilni partner LAS, ki ga bo na predlog UO potrdila skupščina LAS. Na ta način bo mogoče prilagoditi morebitna odstopanja od opredeljenih ciljev SLR in dodane vrednosti LEADER/CLLD.
- Vmesno vrednotenje SLR: preverjalo se bo vključenost prebivalstva, partnerstvo in relevantnost zastavljenih ciljev. Vrednotenje bo izvedel vodilni partner LAS predvidoma v letih 2026 in 2027.
- Naknadno vrednotenje SLR: Dodana vrednost LEADER/CLLD v SLR se bo vrednotila naknadno po letu 2029, ko se bo preverilo realizacijo zastavljenih ciljev in kazalnikov SLR ter morebitnih odstopanj. Na ta način se bo lahko ocenil vpliv SLR na razvoj območja. Vrednotenje bo izvedel vodilni partner LAS ali zunanji, neodvisni ocenjevalec.

7.3 Opis nalog, odgovornosti in postopkov sprejemanja odločitev organov LAS

Lokalno partnerstvo LAS Zgornje Savinjske in Šaleške doline je bilo ustanovljeno za programsko obdobje 2014 – 2020 s podpisom Pogodbe o ustanovitvi lokalno zasebnega partnerstva Zgornje Savinjske in Šaleške doline (v nadaljevanju Pogodba), ki je začela veljati dne 3.12.2015. 20. 2. 2023 je partnerstvo LAS podpisalo spremembo Pogodbe o ustanovitvi lokalno zasebnega partnerstva LAS Zgornje Savinjske in Šaleške doline.

V Pogodbi so opredeljeni organi LAS:

- Skupščina LAS,
- Upravni odbor LAS,
- Predsednik LAS,
- Podpredsednik LAS,
- Nadzorni odbor in
- Ocenjevalna komisija.

Skupščina LAS Zgornje Savinjske in Šaleške doline

Skupščina je najvišji organ LAS in jo sestavljajo vsi člani LAS. 20. 2. 2023 je spremembo Pogodbe o ustanovitvi podpisalo 91 članov, to je 27 članov iz ekonomskega sektorja, 41 članov iz zasebnega sektorja in 23 članov iz javnega sektorja. Javni poziv za včlanitev v LAS je odprt za nedoločen čas in omogoča novim članom, da se priključijo v LAS. Tako je Upravni odbor LAS naknadno po podpisu Pogodbe sprejel v članstvo še 7 članov, ki so podpisali pristopne izjave za članstvo. Skupaj je ob sprejemu in oddaji Strategije lokalnega razvoja LAS 2021 – 2027 98 vseh članov, to je 29 iz Ekonomskega sektorja, 46 iz zasebnega sektorja in 23 iz javnega sektorja.

Skupščino skliče Predsednik LAS glede na potrebe LAS, najmanj pa enkrat letno. Predsednik LAS mora sklicati Skupščino na pisno zahtevo ene tretjine članov, vodilnega partnerja ali Nadzornega odbora. Zahteva za sklic mora vsebovati vzroke za sklic in predlog sklepov. Če Predsednik LAS na podlagi zahteve ne skliče Skupščine na način, da ta zaseda v 30 dneh od prejema zahteve, lahko Skupščino skličejo člani, vodilni partner ali Nadzorni odbor, ki so sklic zahtevali. Tako sklicana Skupščina lahko odloča samo o zadevah, za katere je bila sklicana. Vabilo na Skupščino se pošlje članom LAS najmanj sedem dni pred sejo na elektronski naslov, kot so ga ti sporočili LAS. Skupaj z vabilom se pošlje tudi dnevni red in gradiva, potrebna za odločanje. Izjemoma se gradivo lahko predstavi šele na Skupščini, če ga iz objektivnih razlogov ni mogoče pripraviti prej. Vabilo na skupščino in gradiva se lahko pošljejo tudi tri dni pred sejo, kadar mora Skupščina zaradi interesov LAS hitro odločiti. Tako sklicana Skupščina lahko odloča samo o zadevah, za katere je bila sklicana. Skupščino vodi Predsednik, ki lahko za potrebe vodenja seje določi dodatne osebe (npr. za štetje glasov, za pripravo zapisnika, itd.). Če Skupščina ne more odločati, ker ni prisotnih vsaj polovica članov, se seja odloži za 15 minut, po poteku katerih Skupščina lahko odloča ne glede na število prisotnih članov, če se ugotovi, da so bili vsi člani pravilno vabljeni in na to opozorjeni v vabilu. O sprejetju nove pogodbe ali sprememb te pogodbe odloča Skupščina z dvotretjinsko večino vseh članov LAS.

Skupščina ima naslednje naloge in pristojnosti:

- na predlog Upravnega odbora potrdi letno poročilo o delu in finančno poročilo LAS,
- na predlog Upravnega odbora odloča o spremembi te pogodbe,
- sodeluje pri pripravi Strategije lokalnega razvoja in jo potrdi na predlog Upravnega odbora,
- na predlog Upravnega odbora potrdi spremembe Strategije lokalnega razvoja,
- izmed članov LAS izvoli Predsednika, Podpredsednika ter člane Upravnega odbora in Nadzornega odbora,
- razreši Predsednika, Podpredsednika, člane Upravnega odbora in Nadzornega odbora, če ti delujejo v nasprotju s ustanovno pogodbo, splošnimi akti LAS, sklepi organov LAS ali v nasprotju z nameni in interesi LAS,
- lahko razreši člana Upravnega odbora, če se ta v obdobju dveh let ne udeleži več kot polovice sej Upravnega odbora,
- dokončno odloča o izključitvi člana iz LAS,
- na predlog Upravnega odbora potrdi vodilnega partnerja,
- daje Upravnemu odboru in Predsedniku navodila za delo,
- odloča o višini članarine,
- dokončno odloča o pritožbah zoper sklepe drugih organov, ki jih prizadeti lahko vložijo v 15 dneh od vročitve sklepa oziroma od kar je izvedel ali bi lahko izvedel za sklep organa,
- dokončno odloča o obstoju nasprotja interesov iz točke 8.5,
- odloča o drugih zadevah, določenih v ustanovni pogodbi, drugimi splošnimi akti LAS ali predpisi, in o najpomembnejših zadevah za LAS.

Pri glasovanju na Skupščini LAS je potrebno upoštevati, da nobena interesna skupina ne sme imeti več kot 49 % glasovalnih pravic. Omenjena določba se bo zagotavljala na sledeč način:

1. Glede na trenutno članstvo je zagotovljeno, da na ravni odločanja posamezna interesna skupina nima več kot 49 % glasovalnih pravic. Ker je poziv za članstvo odprt in je možno, da se vključi več članov iz posameznega sektorja, bomo najprej poskušali uravnovežiti članstvo tako, da bomo v partnerstvo povabili tudi partnerje iz drugih sektorjev, da bo članstvo zopet uravnoveženo.

2. Pred vsako sejo skupščine po e-pošti ali telefonu preverjamo udeležbo na seji. Na ta način že pred sejo skupščine skoraj gotovo vemo kakšna bo udeležba posameznega sektorja. Če se že tukaj izkaže, da udeležba iz določenega sektorja ne bo zadostna, poskušamo to težavo odpraviti z osebnim vabilom članom. Tako nam uspe zagotoviti potrebno udeležbo in razmerje med sektorji.

3. Če nam po zgoraj navedenih prizadevanjih ne bi uspelo zagotoviti uravnoveženega članstva oziroma udeležbe na seji skupščine, bi uporabili naslednjo rešitev. Pri evidentiranju glasov na Skupščini se bo

tako preverilo tudi iz katerega sektorja je posamezen član. V kolikor bi se ugotovilo, da je predstavnikov enega sektorja več kot 49%, se bodo njihovi glasovi pomnožili z določenim ponderjem, ki ni fiksna, ampak se računa sproti, pred vsakim glasovanjem. Velikost ponderja se določi tako, da imajo člani največje interesne skupine skupaj največ 49% glasov in se bodo tako njihovi glasovi porazdelili med to kvoto. Vedno ponderiramo glasove članov največje skupine s ponderjem manjšim od 1. Pri izvedbi glasovanja se tako preštejejo njihovi glasovi in skupno število oddanih glasov se pomnoži z vnaprej določenim ponderjem, seveda se upoštevajo posebej glasovi ZA in PROTI.

Za seje Skupščine, se vodijo zapisniki, ki so objavljeni na spletni strani LAS.

Upravni odbor LAS Zgornje Savinjske in Šaleške doline:

Upravni odbor je organ odločanja in upravljanja ter najvišji izvršilni organ LAS, ki ga sestavljajo:

- štiri predstavniki javnega sektorja (občin, krajevnih skupnosti, javnih zavodov, javnih agencij, javnih skladov ali drugih oseb javnega prava),
- štiri predstavniki gospodarskega sektorja (gospodarskih družb, oseb, ki samostojno opravljajo dejavnost, kmetov, ki opravljajo tržno dejavnost, ali drugih pravnih oseb zasebnega prava, ustanovljenih za ustvarjanje ali delitev dobička),
- štiri predstavniki zasebnega sektorja (društev, zasebnih zavodov, ustanov in drugih nevladnih organizacij oziroma pravnih oseb zasebnega prava, ki niso ustanovljene za namene ustvarjanja ali delitve dobička, kmetov, ki ne opravljajo dejavnosti na trgu, in posameznikov).

Upravni odbor vodi Predsednik, ki je po funkciji Predsednik LAS. Predsednik se upošteva v seštevek predstavnikov sektorja, ki mu pripada. Pri sestavi članov Upravnega odbora se poskuša upoštevati enakomerna teritorialna zastopanost in spolna uravnoteženost članov. Upravni odbor skliče Predsednik glede na potrebe LAS. Predsednik skliče Upravni odbor na pisno zahtevo ene tretjine članov Upravnega odbora ali vodilnega partnerja. Zahteva mora vsebovati vzroke za sklic in predlog sklepov. Če predsednik na podlagi zahteve ne skliče Upravnega odbora na način, da ta zaseda v 15 dneh od prejema zahteve, lahko Upravni odbor skličejo člani Upravnega odbora ali vodilni partner, ki so sklic zahtevali. Tako sklican Upravni odbor lahko odloča samo o zadevah, za katere je sklican. Vabilo na sejo Upravnega odbora se pošlje članom Upravnega odbora najmanj sedem dni pred sejo na elektronski naslov, kot so ga ti sporočili LAS. Skupaj z vabilom se pošlje tudi dnevni red in gradiva, potrebna za odločanje. Izjemoma se gradivo lahko predstavi šele na seji Upravnega odbora, če ga iz objektivnih razlogov ni bilo mogoče pripraviti prej. Vabilo na sejo Upravnega odbora se lahko pošlje tudi tri dni pred sejo, kadar mora Upravni odbor zaradi interesov LAS hitro odločiti. Tako sklicana seja Upravnega odbora lahko odloča samo o zadevah, za katere je bila sklicana.

Upravni odbor ima naslednje naloge in pristojnosti:

- skrbi za učinkovito delovanje LAS, njeno plačilno sposobnost in usklajenost postopkov LAS z veljavno zakonodajo, kar zajema tudi ugotavljanje in preprečevanje tveganj, ki ogrožajo delovanje LAS,
- daje Predsedniku navodila za delovanje,
- skrbi za izvajanje sklepov Skupščine,
- se glede svojih odločitev lahko posvetuje z drugimi člani LAS,
- se seznani z izstopom člana,
- odloča o izključitvi člana,
- sprejme predlog Strategije lokalnega razvoja ter njene spremembe in jih da v potrditev Skupščini,
- sprejme letno poročilo o delu in finančno poročilo LAS, ki ju pripravi vodilni partner, in ju da v potrditev Skupščini,
- sprejme odločitve, potrebne za izvajanje Strategije lokalnega razvoja, kar zajema tudi vzpostavitev sistema njenega spremljanja in vrednotenja,

- pripravi splošni akt LAS, v katerem opredeli postopek izvedbe javnih pozivov LAS, pregleden, neodvisen in odprt način izbire predlogov projektov za financiranje in nepristranska merila za izbor projektov, in ga pošlje v vednost Skupščini LAS,
- imenuje člane in nadomestne člane Ocenjevalne komisije,
- se seznani s poročilom Ocenjevalne komisije in preveri pravilnost postopka ocenjevanja,
- na podlagi poročila Ocenjevalne komisije obravnava in potrdi financiranje posameznega projekta. Če upravni odbor ugotovi, da je poročilo Ocenjevalne komisije pomanjkljivo ali nepravilno, mora Ocenjevalno komisijo pozvati, da poročilo dopolni oziroma ponovno izvede ocenjevanje,
- izvaja evalvacijo rezultatov izbranih projektov za financiranje,
- predlaga in potrdi projekte, ki jih lahko izvaja LAS,
- izmed članov LAS izbere vodilnega partnerja in da izbor v potrditev Skupščini,
- določi besedilo pogodbe z vodilnim partnerjem,
- obravnava in odloča o pritožbah glede sklepov o financiranju posameznih projektov,
- opravlja druge naloge, določene z ustanovno pogodbo, drugimi splošnimi akti LAS ali predpisi, in naloge, ki mu jih naloži Skupščina.

Upravni odbor lahko za izvedbo svojih nalog oblikuje delovne skupine kot način dela. Upravni odbor je odgovoren za pregledno in nepristransko sprejemanje svojih odločitev. Člani upravnega odbora odgovarjajo za obveznosti LAS, ki izhajajo iz ugotovljenih kršitev Upravnega odbora. Za svoje delo je Upravni odbor odgovoren Skupščini.

Za seje upravnega odbora se vodi zapisnik, ki je objavljen na spletni strani LAS.

Upravni odbor mora pri izbiri operacij upoštevati določbe člena 31.2 (b) Uredbe 2021/1060/EU, kar pomeni, da nobena interesna skupina ne nadzoruje odločanja. V primeru, da bo kateri izmed sektorjev imel več kot 50% glasov pri odločanju, se uporabi glasovanje s ponderji.

Predsednik LAS Zgornje Savinjske in Šaleške doline

Predsednik je zastopnik LAS in po svoji funkciji predsednik Upravnega odbora. Svoje delo opravlja v skladu z navodili Skupščine in Upravnega odbora. Predsednik lahko na podlagi pisnega pooblastila del svojih nalog prenese na vodilnega partnerja. Za svoje delo je Predsednik LAS odgovoren Skupščini in Upravnemu odboru.

Predsednik ima sledeče naloge in pristojnosti:

- samostojno in neomejeno predstavlja in zastopa LAS,
- sklicuje in vodi seje Upravnega odbora LAS,
- skrbi za izvajanje sklepov Upravnega odbora,
- sklicuje in vodi seje Skupščine LAS in
- opravlja druge naloge, določene u ustanovno pogodbo, drugimi splošnimi akti LAS ali predpisi, in naloge, ki mu jih naloži Upravni odbor ali Skupščina.

Podpredsednik LAS Zgornje Savinjske in Šaleške doline

Podpredsednik opravlja naloge Predsednika in ima vse njegove pristojnosti v primeru, če je Predsednik odsoten, nedosegljiv, nezmožen za delo, če Predsedniku predčasno preneha mandat ali če ga Predsednik pooblasti za opravljanje svojih pristojnosti ali nalog. Za svoje delo je Podpredsednik odgovoren Skupščini, Upravnemu odboru in Predsedniku.

Nadzorni odbor LAS Zgornje Savinjske in Šaleške doline

Nadzorni odbor je nadzorni organ LAS, ki ga sestavljajo:

- en predstavnika javnega sektorja,
- en predstavnika gospodarskega sektorja in
- en predstavnika zasebnega sektorja.

Nadzorni odbor ima lahko enega nadomestnega člana, ki nadomešča člana in sodeluje pri delu nadzornega odbora, nima pa pravice odločanja, ko so na seji nadzornega odbora prisotni s strani UO LAS imenovani člani.

Člani Nadzornega odbora med seboj izberejo predsednika Nadzornega odbora, ki vodi delo Nadzornega odbora. Nadzorni odbor veljavno odloča, ko so na seji prisotni vsi člani. Član Nadzornega odbora ne more biti član Upravnega odbora, oseba, ki opravlja pravne ali finančno-računovodske posle za LAS, oseba, ki opravlja delo pri vodilnem partnerju.

Nadzorni odbor skliče predsednik Nadzornega odbora glede na potrebe LAS. Predsednik Nadzornega odbora skliče Nadzorni odbor na pisno zahtevo ene tretjine članov Nadzornega odbora, Upravnega odbora ali vodilnega partnerja. Zahteva mora vsebovati vzroke za sklic in predlog sklepov. Če predsednik Nadzornega odbora na podlagi zahteve ne skliče Nadzornega odbora na način, da ta zaseda v 15 dneh od prejema zahteve, lahko Nadzorni odbor skličejo člani Nadzornega odbora, Upravni odbor ali vodilni partner, ki so sklic zahtevali. Tako sklican Nadzorni odbor lahko odloča samo o zadevah, za katere je sklican. Vabilo na sejo Nadzornega odbora se pošlje članom Nadzornega odbora najmanj sedem dni pred sejo na elektronski naslov, kot so ga ti sporočili LAS. Skupaj z vabilom se pošlje tudi dnevni red in gradiva, potrebna za odločanje. Izjemoma, se gradivo lahko predstavi na seji Nadzornega odbora, kadar ga iz objektivnih razlogov ni mogoče pripraviti prej.

Nadzorni odbor ima sledeče naloge in pristojnosti:

- nadzira finančno in materialno poslovanje LAS,
- nadzira delo Predsednika, Podpredsednika in Upravnega odbora,
- nadzira delo vodilnega partnerja,
- nadzira gospodarnost in zakonitost poslovanja LAS ter izvajanje SLR,
- na zahtevo Predsednika ali Upravnega odbora poda oceno o pravilnosti ali gospodarnosti posameznega posla LAS ali delovanja vodilnega partnerja,
- najmanj enkrat letno o svojem delu poroča Skupščini,
- pred sprejemom letnega poročila o delu in finančnega poročila LAS, poda Skupščini svoje mnenje o obeh poročilih,
- daje Upravnemu odboru soglasje k letnemu načrtu aktivnosti LAS,
- opravlja druge naloge, določene z ustanovno pogodbo, drugimi splošnimi akti LAS ali predpisi.

Člani Nadzornega odbora lahko sodelujejo na sejah Upravnega odbora brez pravice glasovanja. Nadzorni odbor ima pravico do vpogleda v vse listine in dokumentacijo LAS. Za svoje delo je Nadzorni odbor odgovoren Skupščini.

Ocenjevalna komisija LAS Zgornje Savinjske in Šaleške doline

Ocenjevalna komisija pregleduje vsebinsko ustreznost prijav na javne pozive LAS, jih ocenjuje ter preverja zmogljivosti predlagateljev projekta za njihovo izvedbo. Pripravi poročilo o pregledu prijav, v katerem določi oceno posameznega projekta in za vsak ocenjeni projekt odloči o višini financiranja. Poročilo je za upravni odbor zavezujoče.

Ocenjevalna komisija ima tri člane in dva nadomestna člana, ki jih imenuje Upravni odbor izmed neodvisnih strokovnjakov s področja razvoja podeželja, regionalnega razvoja, strateškega in projektnega načrtovanja in podobno. Imenovanje članov se lahko opravi brez izvedbe javnega razpisa. Član Ocenjevalne komisije ne more biti član LAS.

Upravni odbor lahko razreši člana Ocenjevalne komisije, če ta krši to pogodbo, druge splošne akte LAS, predpise ali sklepe organov LAS, če deluje nestrokovno, če ne deluje neodvisno ali če deluje v nasprotju z nameni in interesi LAS. Član ocenjevalne komisije se takoj izloči iz pregledovanja in ocenjevanja prijav na javni razpis in ga nadomesti nadomestni član, kadar je zasebno ali poslovno povezan s prijaviteljem na javni razpis ali njegovim partnerjem v projektu, ali kadar bi iz drugih razlogov nastalo nasprotje interesov. Seje Ocenjevalne komisije sklicuje vodilni partner, vodi pa jih predsednik Ocenjevalne komisije, ki ga člani ocenjevalne komisije izvolijo izmed sebe. Za svoje delo je Ocenjevalna komisija odgovorna Upravnemu odboru.

8. priloge SLR

- Priloga: osnovni podatki o LAS in finančni načrt, vključno s finančno razdelitvijo po skladih
- Priloga: indikativna lista projekta sodelovanja LAS za sklad ESRR